

”Meidän vanhemmat ovat antaneet sellaisen kuvan, että me lapset olemme tosi tärkeitä, haluttuja ja merkityksellisiä” - Vanhemmuuden tapojen siirtyminen sukupolvelta toiselle esikoistaan odottavien parien kokemana

Emma Oikarainen

Varhaiserityispedagogiikan pro gradu -tutkielma
Artikkelimuotoinen
Syyslukukausi 2024
Kasvatustieteiden laitos
Jyväskylän yliopisto

TIIVISTELMÄ

Oikarainen, Emma. 2024. "Meidän vanhemmat ovat antaneet sellaisen kuvan, että me lapset olemme tosi tärkeitä, haluttuja ja merkityksellisiä". Varhaiseri-tyispedagogiikan pro gradu -tutkielma. Jyväskylän yliopisto. Kasvatustieteiden laitos. 37 sivua.

Tämän tutkimuksen tarkoituksena oli kuvailla, millaisia vanhemmuuden tapoja odottavat vanhemmat kokemuksiensa perusteella haluavat tai eivät halua omaan vanhemmuuteensa siirtää lapsuuden kodistaan tai lähipiiristään. Aihetta lähestyttiin ylisukupolvisuuden sekä vanhemmuuden mallien siirtymisen kautta.

Tutkimus oli laadullinen tutkimus ja tutkimuksessa hyödynnettiin Jyväskylän yliopiston Yhteisvanhemmuuteen oppimassa: Vertaileva pitkittäis-tutkimus yhteisvanhemmuuden rakentumisesta vanhemmuuteen siirtymävaiheessa (CopaGloba) -tutkimushankkeen empiiristä aineistoa. Aineisto koostui 30 ensimmäistä lastaan odottavan parin teemahaastattelusta ja aineisto analysoitiin aineistolähtöisen sisällönanalyysin keinoin.

Odottavien vanhempain kokemusten mukaan omaan vanhemmuuteen haluttiin siirtää vastuun ottaminen perhe-elämästä, panostaminen perhe-elämään, erilaisten vanhemmuuden tyylien salliminen sekä lapsuuden suojeleminen. Vanhempain roolien epätasa-arvoisuus, haasteet perheen vuorovaikutuksessa, vaikeudet lapsen kasvamisen tukemisessa sekä perheen sisäiset ristiriidat olivat tapoja, joita tulevat vanhemmat halusivat välttää omassa vanhemmuudessaan. Tutkimuksesta saatu ymmärrys auttaa siirtymässä vanhemmuuteen ja lisää tietoisuutta sukupolvelta toiselle siirtyvistä vanhemmuuden tavoista. Lisäksi tietoa voidaan hyödyntää kasvatustieteessä luomalla jatkossa vanhemmille kohdennettuja tukipalveluita ja vanhempainohjausta.

Asiasanat: vanhemmuuden siirtymät, vanhemmuuden mallit, vanhemmuuden ihanteet, ylisukupolvisuus

SISÄLTÖ

TIIVISTELMÄ	2
SISÄLTÖ	3
1 JOHDANTO	4
1.1 Muutokset vanhemmuuden alkaessa	5
1.1.1 Vanhemmuuden siirtymät ja odotukset.....	5
1.1.2 Odottavien parien vanhemmuus	6
1.2 Nykypäivän vanhemmuuden ihanteet.....	8
1.2.1 Intensiivinen äitiys	8
1.2.2 Osallistuva isä	9
1.2.3 Jaettu vanhemmuus	10
1.3 Omien vanhempien mallit ja ylisukupolvisuus	11
1.4 Tutkimuskysymykset	13
2 TUTKIMUKSEN TOTEUTTAMINEN	15
2.1 Tutkimuskonteksti	15
2.2 Tutkimukseen osallistujat	16
2.3 Aineiston analyysi	17
2.4 Eettiset ratkaisut.....	20
3 TULOKSET	22
3.1 Koetut toimivat tavat vanhemmuudessa	22
3.2 Toimimattomat vanhemmuuden tavat.....	27
4 POHDINTA	32
4.1 Tulosten tarkastelu ja johtopäätökset.....	32
4.2 Tutkimuksen arviointi ja jatkotutkimushaasteet.....	35
LÄHTEET	38
LIITTEET	46

1 JOHDANTO

Odotusaikana tulevat vanhemmat valmistautuvat monin tavoin tulevaan lapseen. Vanhemmuus sisältää odotuksia, käsityksiä sekä kokemuksia siitä, miten vanhempana kuuluu toimia. Tässä tutkimuksessa selvitettiin, millaisia vanhemmuuden tapoja odottavat vanhemmat kokemuksiansa perusteella haluavat tai eivät halua omaan vanhemmuuteensa siirtää lapsuuden kodistaan tai lähipiiristään. Tutkimuksessa aihetta lähestyttiin ylisukupolvisuuden sekä vanhemmuuden mallien siirtymisen kautta. Vanhemmuuden tapoja tutkittiin kvalitatiivisin menetelmin esikoista odottavien parien haastatteluista.

Sukupolvien välistä vanhemmuuden mallien siirtymistä on tutkittu eri maissa tehdyillä tutkimuksilla (Conger ym., 2009), jolloin monet näistä ylisukupolvisuuden tutkimuksista keskittyvät äiteihin, eivätkä molempiin vanhempiin. Ylisukupolvisuutta on tutkittu myös näkökulmasta, jossa keskitytään lapsuuden väärinkäytön historian vaikutuksiin vanhemmuuden käytöksessä. (Dixon ym., 2005.) Myös lämpimän tai lasta tukevan vanhemmuuden jatkuvuutta on tutkittu vähemmän kuin ankaran vanhemmuuden siirtymistä (Belsky ym., 2005; Chen ym., 2008). Harvemmin tutkimuksissa on keskitytty sekä positiivisen että negatiivisen vanhemmuuskäyttäytymisen välittymiseen sukupolvelta toiselle (Madden ym., 2015). Suomessa tutkimuksia vanhemmuuden tapojen ylisukupolvisuudesta onkin tehty verrattain vähän.

Tutkimustieto auttaa siirtymässä vanhemmuuteen ja lisää tietoisuutta sukupolvelta toiselle siirtyvistä vanhemmuuden tavoista niin vanhempien, kasvattajien, neuvolatyöntekijöiden kuin perhetyöntekijöidenkin keskuudessa perheiden kanssa työskennellessä. Lisäksi tutkimuksesta saatu tieto auttaa tarkastelemaan henkilökohtaisia kokemuksia sekä kasvatustähtämyksiä.

1.1 Muutokset vanhemmuuden alkaessa

1.1.1 Vanhemmuuden siirtymät ja odotukset

Jo raskausaika aloittaa merkittävänä pidetyn siirtymäkauden tulevan vanhemman elämässä (Favez & Frascarolo, 2020). Tällainen elämäntapahtuma kuvataan käännekohtana, johon liittyvät pohdinnat siitä, millainen vanhemman pitäisi olla (Sévon, 2009, s. 26-27). Yksilöillä on usein odotuksia vanhemmuudesta, kun tällainen siirtymä tulee ajankohtaiseksi. Nämä odotukset ovat yhteydessä kulttuuriin, normeihin sekä ideologioihin. (Allan, 2008.) Vanhemmaksi tulo ja valmistautuminen ensimmäisen lapsen saapumiseen onkin valtava kehityksellinen muutos aikuisuudessa (Ranta ym., 2023, s. 1062; Laney ym., 2014). Kettusen ja Salosen (2019) mukaan vanhemmaksi kasvu on psykologinen siirtymä, mutta myös konkreettista toimintaa. Siirtymiä ja roolien muodostumista erilaisissa elämänvaiheissa havainnollistaa elämänkulun perheteoria (Allen & Henderson, 2016, luku 9; Ruoppila, 2014).

Bengtsonia ja Allenia (1993) mukaillen elämänkulun perheteoriassa oletetaan, että on olemassa tekijöitä, jotka vaikuttavat perheen muodostamiseen (Allenin & Hendersonin, 2016, luku 9 mukaan). Näitä ovat yksilön biologiset ja psykologiset valmiudet, perheen roolien kehitys sekä yksilön elämässä tapahtuvien tapahtumien vaikutus (Allen & Henderson, 2016, luku 9). Elämänkulun perheteoriaa mukaillen yksilöön vaikuttaakin esimerkiksi se, miten häntä on lapsena kasvatettu ja millaisia piirteitä on havainnut omien vanhempien toiminnassa.

Tämän tutkimuksen konteksti sijoittuu myös perhetutkimuksen kentälle. Teoreettinen lähestymistapa on perhesysteemisen teorian mukainen. Perhesysteemisen teorian mukaisesti kiinnostus kohdistuu myös siihen, millaisia laajempia prosesseja yksittäisten henkilöiden toiminnan takana on (Allen & Henderson, 2016). Perhettä, sen toimintaa ja dynamiikkaa tarkastellaan suurena ja yhtenäisenä kokonaisuutena, joissa yksilöt vaikuttavat toisiinsa aktiivisesti. Myös jokaisen perheenjäsenen henkilökohtainen historia on yhteydessä perheen keskinäi-

seen toimintaan. (Allen & Henderson, 2016, s. 164-165.) Tässä tutkimuksessa aktiivinen vaikuttaminen toisiin osapuoliin voidaan tulkita olevan sukupolvien välisissä käytännöissä. Näin ollen tämä tutkimus on kiinnostunut siitä, millaisia vanhemmuuden tapoja odottavat vanhemmat kokemuksiansa perusteella haluavat siirtää ja välttää lapsuuden kodistaan tai lähipiiristään.

Parisuhteesta vanhemmuuteen siirtyminen tuo usein mukanaan entistä tiiviimmän sekä tietoisemmän suhteen kumppanien välille (Grunow & Evertsson, 2021), jossa uudet vanhemmat kohtaavat lisäksi erilaisia haasteita liittyen vanhempien tasa-arvoon (Lévesque ym., 2020; Hiilamo, 2020). Vanhemmuuteen siirtyminen ilmenee myös vanhemmuuden sukupuolikuiluna, eli äidin ja isän sukupuolen mukaan jakautuneina rooleina. Sukupuolikuilu heijastaa kulttuurisia odotuksia, normeja ja ihanteita, jotka liittyvät äitiin ja isään. (Allan, 2008; Milkie, 2011.) Sukupuolirooleilla on yhteys vanhemmuuden asenteisiin, ja asenteisiin samaistumisen on taas todettu liittyvän vanhempien vastuiden jakautumiseen. Vanhemmuuden rooliodotukset on perinteisesti liitoksissa sukupuoleen perustuvien odotusten mukaan: naisten edellytetään hoitavan lapsia ja miesten nähdään tuovan resursseja perheelle ensisijaisesti työn muodossa. (Favez & Frascarolo, 2020.) Kuitenkin useat isät panostavat lapsensa hoivaamiseen alusta alkaen, sillä vanhemmuus koetaan puolisoiden yhteisenä tehtävänä. Heistä se tuntuu oikealta ja he haluavat tutustua lapseen sekä auttaa puolisoaan. (Eerola & Mykkänen, 2014a, s. 16.) Isän oma tahto ja valinta sekä isän suhde toiseen vanhempaan, hänen saamansa tila ja mahdollisuus isyyden toteuttamiseen liittyvät keskeisesti isyyteen sitoutumiseen (Eerola & Mykkänen, 2014b, s. 49).

1.1.2 Odottavien parien vanhemmuus

Vauvan odotusaika tuo perheeseen kauden, jolloin vanhemmat pohtivat ja muokkaavat yhdessä odotuksiaan vanhempina (Deave ym., 2008, s. 7; Ranta ym., 2023, s. 1075). Trillingsgaardin ja kumppaneiden (2012) mukaan odotusvaiheen pohdinnat saattavat erota todellisesta vanhemmuuden kokemuksesta, sillä lapsen syntyessä ilon, kiintymyksen sekä parisuhteen ohella roolien ylikuormitus,

läheisyyden ja vapaa-ajan väheneminen voivat tulla ajankohtaisiksi. Vaatimuksia asetetaan omaa valmiutta, mutta myös parisuhdetta kohtaan (Rotkirch ym., 2017, s. 58).

Parit hyötyvät siitä, että he harjoittelevat vanhemmuutta jo odotusvaiheessa ja heillä on mahdollisuus keskustella tärkeistä aiheista etukäteen, mikä edistää myöhemmin perhe-elämän tyytyväisyyttä (Ranta ym., 2023; Schoppe-Sullivan ym., 2016). Lisäksi aikaisemmat tutkimukset (Riggs ym., 2018) ovat osoittaneet, että synnytystä edeltävät odotukset vaikuttavat vanhemmuuden jälkeisiin kokemuksiin. Odotettavien pariin synnytystä edeltävät käsitykset yhteistyötaidoista sekä perhesuhteista heijastuvat läheisesti myöhemmin vanhemmuuden laatuun (Kuersten-Hogan, 2017). Suomalaisten vanhempain toiveissa painottuu usein vanhemmuuden roolien samankaltaisuus ja molempien vanhempien aktiivinen osallistuminen. Vanhemmat haluavat muodostaa vastuiden jakamisen ratkaisut omalla tavallaan. (Rönkä & Malinen, 2021; Ranta ym., 2023.)

Konoldin ja Abidin (2001) mukaan toimivan vanhemmuuden keskiössä ovat yhteistyö, kommunikaatio sekä toisen osapuolen kunnioitus. Muita piirteitä, joita Weisman ja Cohen (1985) esittävät, ovat halu panostaa lapseen sekä toisen vanhemman panoksen arvostaminen (Feinbergin ym., 2016 mukaan). Yksi merkittävä piirre on myös vanhemmuuteen perustuva läheisyys, kuten vanhemmuuden ilojen jakaminen. Tällöin lapsen kehityksestä iloitaan yhdessä, vanhemmat kokevat tekevänsä tiimityötä ja vanhemmuutta vaalitaan, jolloin vanhemmuuteen perustuva läheisyys vahvistuu. (Feinberg ym., 2016.) Haasteita vanhemmuuteen taas tuovat huono viestintä, kommunikoimattomuus, kykenemättömyys tehdä kompromisseja sekä emotionaalisen tuen puute (Louttit ym., 2020).

1.2 Nykypäivän vanhemmuuden ihanteet

1.2.1 Intensiivinen äitiys

Kulttuurisilla odotuksilla vanhemmuudesta on merkittävä rooli, kun perheen toimintakulttuuri on muotoutumassa (Alakärppä, 2022, s. 32). Odotukset sekä toiveet kytkeytyvät kulttuurillisesti vallitsevaan ajatustapaan, joka muovaa yhteisön käsitystä lapsuudesta sekä äitiydestä (Närvi, 2014; Sihto, 2015; Berg, 2008, s. 23). Erityisesti kulttuurinen puhe vanhemmuudesta on korostanut intensiivisen äitiyden ihannetta (Lehto, 2020; Mustosmäki & Sihto, 2019; Närvi, 2014; Rokkonen, 2020). Intensiivisen äitiyden käsitteellä tarkoitetaan ajattelutapaa, jossa äiti nähdään lapsen ensisijaisena hoitajana sekä parhaana vaihtoehtona lapsen terveyden vaalijana (Hays, 1996, s. 8). Äidit panostavat lapsiinsa paljon aikaa, energiaa sekä aineellisia resursseja ja lapsen tarpeet asetetaan omien edelle. Lisäksi äitien tehtävänä on tiedostaa kaikki lapsensa toiveet, tarpeet sekä vastata niihin. (Hays, 1996, s. 8.) Leen ja kumppaneiden (2014) sekä Haysin (1996, s. 8) mukaan vanhemmuudesta onkin muodostunut emotionaalisen sekä ajallisen panostamisen edellyttävä elämän osa-alue.

Miesten rooli intensiivisen äitiyden mallissa on vähäisempi kuin äitien (Hays, 1996, s. 8; Närvi, 2014, s. 37). Lisäksi intensiivisen äitiyden yhteydessä on tunnistettavissa äitiyteen liitettäviä sosiaalisesti hyväksytyjä rooleja, kuten ”superäiti”, joka katsotaan hoitavan työn ja kodin samanaikaisesti, tai ”kotiäiti” joka keskittyy ensisijaisesti perheensä hyvinvointiin ja pysyy kotona (Hays, 1996, s. 132). Äitiyteen liitetäänkin edelleen tiukkoja ihanteita sekä arvoja, jolloin omanlaisen äitiyden toteuttaminen voidaan kokea haastavana (Budds ym., 2017; Sevón, 2009; Berg, 2008, s. 23; Lévesque ym., 2020, s. 1939). Yhteiskunnan asettamien kriteerien lisäksi vanhemmilla on henkilökohtaisia näkemyksiä siitä, millainen on ihannevanhempi (Adams, 2015). Tällaiset ihanteet ovat syntyneet jo vuosikymmeniä aikaisemmin, mutta elävät yleisissä yhteiskunnallisissa käsityksissä äitiydestä (Hays, 1996, s. 150; Berg, 2008). Intensiivistä äitiyttä päädytään toteuttamaan, sillä lapselle aiheutuvia riskejä pyritään minimoimaan tai hänelle

halutaan tarjota vain parasta. Myös pelko huonoksi äidiksi leimaamisesta lisää tämän äitiyden mallin mukaista käytöstä. (Mustosmäki & Sihto, 2019; Smyth & Graig, 2017.) Kuitenkin suomalaiset äidit ovat herätelleet keskustelua intensiivisen äitiyskulttuurin haastamisesta, jolloin yleisessä puheessa halutaan keskiöön äitiyteen liittyvä syyllisyyden tunne, vapaa rooli odotus sekä yksilölliset tavat toteuttaa äitiyttä (Rokkonen, 2020, s. 278; Berg, 2008).

1.2.2 Osallistuva isä

Isyyden määrittelyssä on tunnistettavissa lähestymistapojen muutos perinteisestä kohti laajenevaa, normeja rikkovaa ja epätavanomaisempaa isyyden määrittelyä (Lähteenmäki, 2021, s. 25). Isyyteen kohdistuvat samanaikaisesti leivän tuojan ja hoivaisuuden odotukset, sekä oletukset isien läsnäolosta perheessä (Lähteenmäki, 2021, s. 23; Paajanen, 2006, s. 49; Lewington ym., 2021). Isyyteen voi välittyä myös omalta isältä tai laajemmin yhteisöltä tulevia odotuksia (Cannito, 2020; Lewington ym., 2021). Nykyään miehiä kannustetaan ja tuetaan kehittämään identiteettiään isänä, sekä osallistumaan lastenhoitoon. Tätä pyritään toteuttamaan sukupuolten tasa-arvon sekä isien ja heidän lastensa hyvinvoinnin vuoksi. (Aalto, 2013, s. 187.)

Nurmisen ja Roosin (1992, s. 126-130) tutkimuksen mukaan nimenomaan isoimmat muutokset lapsuudenaikaisten vanhemmuuden mallien siirtymisessä sukupolvelta toiselle ilmenevät isän roolissa sekä asemassa perheen sisällä. Kemppaisen (2001) mukaan autoritäärinen isä on muuttunut ajan saatossa vähemmän valtaa omaavaksi. Äitien kuvattiin olevan vastuussa lapsista sekä kodista. Tällaisissa olosuhteissa kasvaneet lapset painottivat kuria, rajoituksia sekä sosiaalisten normien toteuttamista omassa kasvatuksessaan (Kemppainen, 2001, s. 21). Goodmanin (2005), Lewingtonin ja kumppaneiden (2021) sekä Kushnerin ja kumppaneiden (2014) tutkimusten mukaan monet isät olivat tietoisia lapsuuden kokemuksistaan ja halusivat toimia toisin kuin omat isät olivat toimineet aikanaan. Isät myös halusivat olla enemmän läsnä lastensa elämässä, eivätkä he

halunneet toimia vain perheen elättäjinä. Isien osallistumisen kokemukset vahvistivat heidän tyytyväisyyttään ja hyvinvointiaan henkilökohtaisesti, mutta lisäksi puolisoina, sekä yhteisön jäsenenä (Kushner ym., 2014).

Paajasen (2006, s. 49) mukaan isät toivoivat olevansa perheessä auktoriteetteja, mutta lapsen kanssa tasa-arvoisemmalla tavalla, eivätkä pelon kautta kuten aiemmat sukupolvet. Samaisen perhebarometrin (Paajanen, 2006, s. 56-58) mukaan isien mallista opitut tärkeimmät piirteet olivat rakkaus ja hellyys, rajojen asettaminen sekä vastuuntuntoisuus. Useat toivotut piirteet koskivat myös lapsen kanssa toimimista: kuuntelua, turvallisuuden tarjoamista, kannustamista sekä jaettua yhteistä aikaa. Kushnerin ja kumppaneiden (2014) mukaan myös lapsen tarpeiden oikea-aikainen tunnistaminen sekä niiden asettaminen omien tarpeiden edelle koettiin isyydessä merkittävänä. (Kushner ym., 2014.) Kettusen ja Salosen (2019, s. 68) mukaan isä motivoi erityisesti käsitys siitä, miten tärkeää heidän osallistumisensa ja läsnäolonsa on lapsen kehitykselle. Perhebarometri toi esille, kuinka isät halusivat toimia eri tavalla kuin heidän isänsä fyysisen rangaistuksen, suuren työmäärän sekä parisuhteen vähäisen vaivannäön suhteen (Paajanen, 2006, s. 56-58).

1.2.3 Jaettu vanhemmuus

Bergin (2008), Jallinojan (2006) sekä Vuoren (2001) mukaan suomalaisessa asiantuntija- sekä mediakeskustelussa on kuluneen vuosikymmenen aikana noussut esiin sukupuolten tasa-arvon sekä jaetun vanhemmuuden ihanteet. Tässä tutkimuksessa jaetun vanhemmuuden käsite määritellään Hakovirtaa ja Rantalaihoa (2011, s. 250) mukailleen: molemmat vanhemmat osallistuvat aktiivisesti lapsensa jokapäiväiseen elämään perhemuodosta riippumatta. Tällaisen vanhemmuuden ihanteessa vanhemmat näkevät vaivaa keskinäisen yhteistyön toimimiseksi, jotta lapsen toiveet, tarpeet sekä hyvinvointi olisi taattu (McIntosh ym., 2011; McIntosh & Chisholm, 2008; Skjørten ym., 2007; Smart, 2004).

Jaetun vanhemmuuden harjoittaminen vaatii molempia vanhempia esimerkiksi tasapainottamaan työ- ja perhe-elämän sekä jakamaan kotitöitä ja lastenhoitoa (Ellingster & Leira, 2006; Leira, 2002). Lasten hoitaminen ja kotiin lapsen kanssa jääminen nähdään molempien vanhempien oikeutena ja velvollisuutena (Eerola & Mykkänen, 2015, s. 14). Vaikka jotkut tutkimukset ovat osoittaneet, että miesten vanhemmuusrooli on vähäinen vanhemmuuden alussa ja kasvaa lapsen kehityksen mukana, Eerolan ja Mykkäsen (2015, s. 14-15) tutkimuksessa löydettyssä tasa-arvoisessa isäkerronnassa korostetaan vanhemmuutta olennaisesti jaettuna, tasa-arvoisena ja kokonaisvaltaisena vastuuna alusta alkaen. Isät esimerkiksi osallistuvat aktiivisesti perhesuunnitteluun, isyyteen valmistautumiseen sekä lapsen varhaiskasvatukseen.

1.3 Omien vanhempien mallit ja ylisukupolvisuus

Kulttuuriset ja normatiiviset säännöt kannustavat sekä sukupolvia että sukupuolia toimimaan tietyn tyyppisesti. Tällaisissa tilanteissa oletusarvona on, että naiset ottavat miehiä enemmän vastuuta perheenjäsenestään huolehtimisessa. (Danielsbacka & Tanskanen, 2021, s. 303; Rotkirch ym., 2017, s. 94; Kluwer, 2010, s. 112.) Vanhemmuudelle ja lasten kasvatukselle on asetettu kullakin aikakaudella tavoitteita ja ohjeita erilaisten valistavien kasvatusmateriaalien mukaisesti. Tavoitteet ja käsitykset oikeaoppisesta vanhemmuudesta sekä lasten kasvatuksesta ovat perustuneet yhteiskunnan asettamiin arvoihin, normeihin sekä odotuksiin. (Kemppainen, 2001, s. 24; Poikolainen, 2002, s. 77.) Goodnowin ja Collinsin (1990) mukaan kasvatuksessa perinteisiin tukeutumisen on luonut vanhemmille turvallisuuden ja tuttuuden tunnetta. Muutos taas on koettu haasteina, ristiriitoina sekä jatkuvana epävarmuutena. Vanhemmat, jotka kokevat olevansa epävarmoja roolistaan, tuntevat jatkuvaa huolta pätevydestään sekä sen seurauksista lapsensa kehityksessä. (Kemppainen, 2001, s. 27.)

Ylisukupolvisuuden käsitteellä tässä tutkimuksessa tarkoitetaan vanhempien omien kokemusten heijastumista heidän myöhempään kasvatuskäytäntönsä sekä näiden mallien kantautumista sukupolvien yli (Van Ijzendoorn, 1992, s. 76-99). Sukupolvien välinen vanhemmuuden mallien siirtyminen on havaittavissa eri maiden tutkimuksissa (Conger ym., 2009), mutta suomalainen tutkimus on vähäisempää. Ylisukupolvisuuden tutkimukset eivät huomioi tasapuolisesti molempia vanhempia ja useimmiten tutkimusten keskiössä ovat lapsuuden väärinkäytön vaikutukset oman vanhemmuuden toteuttamiseen (Dixon ym., 2005). Lisäksi lämpimän vanhemmuuden mallin jatkumista on tutkittu verrattain vähän ankaraan vanhemmuuden siirtymiseen verrattaessa (Belsky ym., 2005; Chen ym., 2008). Maddenin ja kumppaneiden (2015) mukaan tutkimuksen kohteena positiivisen ja negatiivisen vanhemmuuden käyttäytymisen välittyminen sukupolvelta toiselle on vielä harvinaisempaa.

Yhteiskunnan normien sekä rakenteiden vuoksi isien osallistuminen lastenhoitoon on aikaisemmin yhteiskunnassa ollut vähäisempää kuin tänä päivänä. Kuitenkin nykyään hoivaava isyys on hyväksytympää ja toivottavampaa verrattaen aikaisempaan. (Danielsbacka & Tanskanen, 2021, s. 305; Välijärvi, 2019, s. 13; Rotkirch ym., 2017, s. 94.) Kemppaisen (2001, s. 20-21) mukaan kasvatuskulttuurin siirtymistä seuraavalle sukupolvelle edistävät perheenjäsenten keskinäinen kiintymys sekä tiivis ja läheinen vuorovaikutus. Lisäksi eri sukupolvien jäsenten yhteydenpito peilaa myöhemmin syntyviin vuorovaikutussuhteisiin sekä niiden laatuun, intensiivisyyteen ja kestoon (Whitbeck ym., 1993, s. 856).

Katvala (2001, s. 98) kuvaa sitä, miten yhä vuosienkin jälkeen läsnäolon sekä poissaolon hetket herättävät elävästi tunteita ja muistoja aikuisissa ja heidän lapsissaan. Niiden hetkien merkitys korostuu, kun keskustellaan vanhemmuudesta ja lapsien kasvatuksesta. Samaisessa Katvalan (2001, s. 98) tutkimuksessa kuvattiin myös sitä, kuinka aikuisten lapsuusmuistoissa tärkeänä koettiin intensiiviset hetket, joissa korostui läsnäolo, lapsen huomioiminen sekä läheisyyden kokeminen. Voidaankin päätellä, että tällaiset lämpimät vanhemmuuteen liittyvät piirteet ja toimintatavat ovat kaikista merkityksellisimpiä tekijöitä läheisen lapsen ja vanhemman välisen suhteen luomiseksi. Katvalan (2001, s. 98)

tutkimusta tarkastellessa tämän pro gradu- tutkielman mielenkiintoisuus sekä merkittävyys korostuu, sillä saatujen tulosten avulla voimme avartaa käsitystä erilaisista vanhemmuuden tavoista sekä niihin liitetystä kokemuksesta.

Kemppaisen (2001, s. 20) mukaan ajatusten, toimintatapojen ja perinteiden siirtyminen voi olla tietoista tai tiedostamatonta. Vanhempien ja lasten keskinäiset vuorovaikutustilanteet sisältävät paljon sellaista yhdessäoloa, jonka aikana lapsia ohjataan tiedostamattomasti. Lisäksi lapset sisäistävät vanhemmitaan jo varhaisessa vaiheessa erilaisia tapoja toimia, jolloin samat ajattelu- ja toimintatavat toistuvat myöhemmin uusissa tilanteissa. Mannheimin (1959, s. 299) mukaan näillä lapsuuskokemuksilla on merkitystä lapsen varhaisen maailmankuvan rakentumisessa, sekä myöhemmissä elämäkokemuksissa (Kemppainen, 2001, s. 20 mukaan). Sukupolvien kasvatustraditiota voi pysäyttää vanhempien kasvatustietoisuus: vanhemmat yrittävät silloin toimia tietoisesti kasvatukseen eri tavalla kuin omat vanhempansa aikanaan. Vaikka pyrkimys erilaiseen kasvatukseen olisi vahvaa, voi tiedostamattaan toimia samalla tavoin kuin omat vanhemmat. Siksi kasvatustapojen muutokseen vaaditaan syvällistä pohtimista ja arvioimista. (Kemppainen, 2001, s. 24; Poikolainen, 2002, s. 81.)

1.4 Tutkimuskysymykset

Tutkimuksessa tarkasteltiin ylisukupolvisuuden ilmiötä vanhemmuuden mallin siirtymisessä. Tämän tutkimuksen tavoitteena oli kuvailla, millaisia vanhemmuuden tapoja odottavat vanhemmat kokemuksiensa perusteella haluavat tai eivät halua omaan vanhemmuuteensa siirtää lapsuuden kodistaan tai lähipiiristään. Tutkimuskysymykset olivat seuraavat:

1. Millaisia lapsuuden kotinsa vanhemmuuden tapoja odotusvaiheessa olevat vanhemmat haluavat siirtää kokemuksiensa perusteella?
2. Millaisia lapsuuden kotinsa vanhemmuuden tapoja odotusvaiheessa olevat vanhemmat pyrkivät välttämään kokemuksiensa perusteella?

Analyysin edetessä muodostettiin kolmas tutkimuskysymys, sillä haastateltavien vastauksista voitiin löytää myös sellaisia vanhemmuuden tapoja, joita haastateltavat peilasivat lähipiirinsä toiminnasta tai yhteiskunnan vanhemmuuteen liittämistä ajatuksista:

3. Millaisia vanhemmuuden tapoja odotusvaiheessa olevat vanhemmat haluvat omaksua tai välttää lähipiiristään?

2 TUTKIMUKSEN TOTEUTTAMINEN

2.1 Tutkimuskonteksti

Tämä tutkimus liittyi tutkimushankkeeseen Yhteisvanhemmuuteen oppimassa: Vertaileva pitkittäistutkimus yhteisvanhemmuuden rakentumisesta vanhemmuuteen siirtymävaiheessa (CopaGloba). Tutkimushankkeen toteuttajina olivat Jyväskylän yliopisto ja Jyväskylän ammattikorkeakoulu yhteistyössä Terveystieteiden ja Hyvinvoinnin laitoksen (THL) sekä kansainvälisten yhteistyökumppaneiden kanssa. CopaGloba -tutkimushanke toteutettiin vuosina 2019-2023 ja sen tavoitteena oli tarkastella odottavien vanhempien välistä yhteisvanhemmuutta, vanhempien keskinäistä yhteistyön rakentumista sekä sen merkitystä. Tässä tutkimuksessa hyödynnettiin aineistona CopaGloba -tutkimushankkeen odottavien pariin haastatteluja. CopaGloba -tutkimukselle oli suoritettu eettinen ennakkoarviointi Jyväskylän yliopiston eettisessä toimikunnassa (Jyväskylän yliopiston ihmistieteiden eettinen toimikunta).

Tämä tutkimus oli luonteeltaan kvalitatiivinen eli laadullinen tutkimus, jonka tavoitteena oli ymmärtää tutkimukseen osallistujien näkökulmia heidän kokemuksiinsa pohjautuen (Hennik, ym., 2020). Tämän tutkimuksen tutkimuskysymyksiä oli mielekästä lähestyä laadullisen tutkimuksen keinoin, sillä pyrkimyksenä oli tarkastella tutkittavien kokemuksia erilaisista vanhemmuuden toteuttamisen tavoista. Suoranaisten yleistysten sijaan laadullinen tutkimus pyrkii kuvaamaan ilmiötä ja ymmärtämään sitä (Tuomi & Sarajarvi, 2018; Kananen, 2017, s. 35), sillä jokaisella tutkittavalla on oma näkemyksensä yksilöllisestä käsityksestään (Erlingsson & Brysiewicz, 2013).

Tässä tutkimuksessa oli fenomenologisia piirteitä (ks. Laine, 2010). Fenomenologinen näkökulma tuli esille, kun perehdyttiin odottavien vanhempien kokemuksiin erilaisista vanhemmuuden tavoista. Laineen (2010, s. 29) mukaan kokemukset ymmärretään laajasti ihmisten kokemuksellisenä suhteena omaan elämäntodellisuuteensa ja näissä kokemuksissa heijastuvat ihmisten erilaiset

merkitykset ja näkemykset. Eli tutkimuksessani jokainen osallistuja loi omia merkityksiään toimivista ja toimimattomista vanhemmuuden tavoista kokemuksiansa pohjalta.

2.2 Tutkimukseen osallistujat

CopaGloba -pitkittäistutkimushankkeeseen osallistuneet pariskunnat saatiin neljän suuren suomalaisen kaupungin neuvolapalveluiden kautta. Tässä tutkimuksessa hyödynnettiin harkinnanvaraista näytettä (Patton, 2002; Creswell, 2012), jolloin koko aineistosta, 46 parin haastattelusta, valittiin 30 paria tähän tutkimukseen. Harkinnanvaraisesti valitut pariskunnat edustivat paremmin suomalaisvanhempia koulutustaustansa puolesta. Kaupunkiympäristö oli yksi valintakriteereistä, jolloin maaseudulla asuvat karsittiin pois. Lisäksi kriteerinä oli haastattelun toteuttaminen suomen kielellä. Tutkimuksen kaikki pariskunnat olivat heteropareja. Heidän ikäjakaumansa oli 23-42 vuotta. Heistä 20 olivat naimissa ja yhdessä asuvia pareja oli kymmenen. Suhteen kesto vaihteli yhdestä vuodesta aina 15 vuoteen saakka. Suurin osa haastateltavista (48) olivat korkeasti koulutettuja, kymmenellä oli toisen asteen tutkinto ja yhdellä peruskoulutausta.

Odottavien vanhempien yksilöhaastattelut toteutettiin etäyhteyksin vanhemmille sopivana ajankohtana keväällä 2020. Tutkimushaastattelut toteutivat tutkimushankkeen tutkijat. Vanhempia haastateltiin noin 1-3 kuukautta ennen lapsen syntymää. Odotusvaiheen haastattelut koostuivat neljästä osa-alueesta: 1) Aloituskysymykset odotusaikaan liittyen, 2) Haastateltavan ja hänen kumppaninsa elämäntilanne, 3) Toiveet ja odotukset yhteisvanhemmuuteen liittyen sekä 4) Perheen ulkopuolisen tuen ja muiden ihmisten merkitys yhteisvanhemmuudelle.

Odottavilta vanhemmilta kysyttiin samat asiat samassa järjestyksessä ja vanhemmat saivat vastata täysin omin sanoin. Haastattelu noudatti täten puolistrukturoidun haastattelun mallia (Eskola & Suoranta, 2014, s. 87). Puolistrukturoidun haastattelun hyötynä on haastattelijoiden vaihtelemisesta johtuvien

vaikutusten väheneminen (Patton, 2002, s. 246). Tässä tutkimuksessa haastattelijat vaihtelivat, joten valmiit kysymykset takasivat sen, että kaikki samat kysymykset kysyttiin kaikilta tutkittavilta. Lisäksi analysoidessa vastaukset kysymyksiin ovat suhteellisen helposti löydettävissä ja vertailtavissa (Patton, 2002, s. 346). Tulosten luotettavuus kasvaa, kun vastauksista voidaan olettaa löytyvän vastauksia kysymyksiin. Heikkoutena kuitenkin puolistrukturoidussa haastattelussa on se, ettei haastattelijä voi ottaa esiin sellaisia spontaanisti haastateltavan vastauksista nousseita uusia jatkokysymyksiä, jotka voisivat rikastaa aineistoa (Patton 2002, s. 347).

2.3 Aineiston analyysi

Tutkimuksen aineiston analyysitavaksi valikoitui aineistolähtöinen sisällönanalyysi. Tähän vaihtoehtoon päädyttiin, sillä tutkittavasta ilmiöstä pyrittiin saamaan tiivistetty sekä yleinen muoto (Tuomi & Sarajärvi, 2018; Creswell, 2012). Lisäksi aineistolähtöisen analyysin pyrkimyksenä on luoda teoreettinen kokonaisuus, jossa aikaisemmilla havainnoilla tai teorioilla tutkittavasta aiheesta ei ole mitään vaikutusta analyysin toteuttamiseen tai tutkimuksen lopputulokseen. (Tuomi & Sarajärvi, 2018.) Analyysin pyrkimyksenä oli syventyä siihen, millaisia vanhemmuuden tapoja esikoistaan odottavat parit haluavat tai eivät halua jatkossa toteuttaa, perustuen heidän kokemuksiinsa omista vanhemmisistaan tai lähipiiristä. Tutkimuksen luonnetta ajatellen olikin merkittävää ymmärtää, että tutkittavat saattavat kokea ilmiön eri tavoin.

Tässä tutkimuksessa tarkasteltiin erityisesti vastauksia haastattelurungon kysymykseen: ”Kun ajattelet omien vanhempiesi tapaa, tapaa toimia yhdessä vanhempina niin haluaisitko toimia samalla vai eri tavalla ja miltä osin?”. Painotus tässä tutkimuksessa oli sellaisten tapojen tarkastelussa, joita odottavat vanhemmat kokemuksiensa perusteella halusivat siirtää tai välttää lapsuuden kodistaan. Kuitenkin tutkimuksen kannalta oli mielekästä tarkastella myös haastattelukysymystä: ”Miettisitkö kaikkia erilaisia vanhempien välisen

yhteistyön tapoja, joita olet nähnyt omassa tuttava- tai kaveripiirissä tai sukulaisperheissä. Onko näissä tavoissa jotain mitä haluaisit omaksua teidän väliseen yhteistyöhön vanhempina? Mitä ja miksi?”. Tällaista lähipiiriin liittyvää puhetta esiintyi vastauksissa vähemmän kuin omien vanhempien tavoista, mutta lähipiiristä siirrettävien vanhemmuuden periaatteiden pohtiminen toi kiinnostavan lisän tähän tutkimukseen.

Näistä haastattelukysymyksiä vastauksista muodostunut aineisto koostui yhteensä 28 sivusta litteroitua tekstiä. Analyysiyksiköinä tässä tutkimuksessa toimivatkin sellaiset ajatuskokonaisuudet, jotka koostuvat yhdestä tai useammasta lauseesta. Ajatuskokonaisuudet käsittelevät sitä, millaisia vanhemmuuden tapoja haastateltavat olivat kokeneet omassa lapsuudessaan tai lähipiirissään. Analyysi alkoi aineistoon perehtymisellä, jolloin tutkija tutustui ja tiedosti aineiston sisällön. Aktiivinen lukeminen mahdollisti aineiston kyseenalaistamisen, tulkitsemisen sekä siihen syventymisen (Hennik ym., 2020, Laine, 2010). Erlingssonin ja Brysiewiczin (2017) mukaan haastatteluiden uudelleen lukeminen on hyödyllistä, sillä käsitys kokonaisuudesta vahvistuu sekä aineistosta on mahdollista jo tässä vaiheessa jäsentää pääkohtia. Tämän jälkeen aineisto koodattiin värikoodein, jossa tietty väri kuvasi tiettyä aihetta. Koodauksen tarkoitus oli järjestellä sekä luokitella aineistoa ensivaiheessa ja tämän jälkeen edettiin vasta varsinaiseen analyysiin. Koodauksen jälkeen koodatut kohdat muutettiin pelkistetyiksi ilmaisuiksi, jolloin koodi tiivistyi muutamaaan sanaan. Tätä vaihetta kuvastaa Taulukko 1, jossa esimerkkinä on pelkistettyjen ilmausten muodostuminen.

Taulukko 1

Esimerkki pelkistettyjen ilmausten muodostumisesta

<i>Alkuperäisilmaus</i>	<i>Pelkistetty ilmaus</i>
"Mulla on itsellä hyviä kokemuksia myös siitä, että molemmat vanhemmat on osallistunut kasvatukseen ja perhe-elämään ja ollut ainakin omasta mielestäni tasapuolisesti sitoutuneita." (41O23)	Vanhempien osallistuminen
"Omassa perheessä on hyvin sovittu, että on selkeät sävelet: toinen hoitaa tietyt asiat ja toinen hoitaa toiset asiat, sillä tavalla homma pysyy kasassa." (29K13)	Selkeä vastuunjako
"Kyllä me käytiin asioita läpi ja niistä puhuttiin, että ei ollut tavallaan sellaisia asioita mistä ei olisi voinut kummalta tahansa vanhemmista puhua ja kysyä." (13O7)	Avoin ilmapiiri

Koodien avulla pelkistetyt ilmaukset oli mahdollista siirtää yhteen siten, että samaa asiayhteyttä osoittavat ilmaukset tulivat aineistossa peräkkäin. Erlingssonin ja Brysiewiczin (2017) mukaan koodeja verrataan sekä arvioidaan, jotta niitä pystyttäisiin yhdistämään. Tämän jälkeen pelkistetyt ilmaukset jäseneltiin alaluokkiin, jonka jälkeen alaluokat yhdistettiin yläluokiksi ja ne taas pääluokiksi (Tuomi & Sarajärvi, 2018). Koonti muodostetuista luokista löytyy liitteestä 1.

Odottavien vanhempien aineistosta muodostettiin neljä yläluokkaa, jotka kuvasivat koettuja vanhemmuuden toimivia tapoja. Nämä luokat nimettiin vastuun ottamiseksi perhe-elämästä, panostaminen perhe-elämään, erilaisten vanhemmuuden tyylien sallimiseksi sekä lapsuuden suojelemiseksi. Näistä yläluokista muodostettiin yhdistävä luokka: koetut toimivat tavat vanhemmuudessa. Toimimattomaksi koettuja vanhemmuuden tapoja taas kuvasivat luokat vanhempien roolien epätasa-arvoisuus, haasteet perheen vuorovaikutuksessa, vaikeudet lapsen kasvamisen tukemisessa sekä perheen sisäiset ristiriidat. Näistä

yläluokista muodostettiin yhdistävä luokka: toimimattomaksi koetut tavat vanhemmuudessa (ks. Liite 1).

2.4 Eettiset ratkaisut

Tämä tutkimus pohjautui Jyväskylän yliopiston tutkimushankkeeseen, jolloin hankkeelle oli tehty eettinen ennakoarvio, eikä erillisiä tutkimuslupia tarvinnut tehdä tämän tutkimuksen vuoksi. Hankkeessa sekä tässä tutkimuksessa oli huomioitu hyvät tieteelliset käytännöt sekä eettiset periaatteet. Tutkimuseettisen neuvottelukunnan (2023) ohjeistuksia mukaillen noudatin yleistä huolellisuutta, rehellisyyttä ja tarkkuutta tutkimuksen prosessin vaiheissa, tulosten raportoinnissa sekä arvioinnissa. Lisäksi viittasin muiden tutkijoiden aiempiin tutkimuksiin asianmukaisesti.

Kuulan (2011) mukaan ihmistieteiden eettisyyteen kuuluu tutkittavien itsemääräämisoikeuden kunnioittaminen, jolloin ihmisillä on oikeus päättää tutkimukseen osallistumisestaan. Kuulan (2011) mukaan on huomioitava, että tutkittava ymmärtää täysin mihin hän on suostumassa. CopaGloba -hankkeessa tutkittavia oli informoitu tiedotteella ennen tutkimukseen osallistumista tutkimuksen tarkoituksesta, tutkimukseen osallistumisen hyödyistä sekä haitoista sekä siitä, miten aineistoa käsitellään ja tuloksista raportoidaan henkilötietoja suojaten. Lisäksi tutkittavia oli informoitu tutkimuksen osallistumisen vapaaehtoisuudesta ja siitä, miten tutkittavilla oli oikeus keskeyttää haastattelu niin halutessaan. Tutkittavien suostumus haastatteluun osallistumisesta varmistettiin ennen haastattelun aloittamista.

Tässä tutkimuksessa käytettiin valmiiksi litteroitua aineistoa, jota säilytettiin tietoturvalisella yliopiston U-aseamalla tutkimuksen valmistumiseen saakka ja sen jälkeen aineisto tuhottiin. Tutkittavien anonymiteetin turvaaminen oli keskeisessä asemassa tutkimusta tehdessä, jolloin tulosten raportointiin kiinnitettiin erityistä huomiota. Kuulan (2011) mukaan tunnisteellisuuteen kytkeytyy tunnisteiden poistaminen tai muuttaminen. Valmiissa aineistossa ei ollut suoria tunnistetietoja, esimerkiksi nimiä, joista tutkittavien henkilöllisyys olisi

voinut paljastua. Aineistot olivat pseudonymisoituja, eli tutkittavien tunnistamisen liitettävät henkilötiedot oli poistettu ja niiden tilalle muodostettiin vastaajatunnukset. Kuitenkin tässä tutkimuksessa ei käytetty valmiiksi luotuja vastaajatunnuksia, vaan niiden tilalle luotiin uudet koodit, joihin viitattiin tuloksia raportoidessa.

Tässä tutkimuksessa viitattiin haastateltaviin tunnistekoodilla odotettava O1–O30 tai kumppani K1-K30. Tutkimuksessa pyrittiin muuttamaan haastatteluiden järjestystä niin, että odottavien ja heidän kumppaniensa vastauksia ei voitu yhdistää pariskunnittain. Ainoastaan tutkittavien sukupuoli paljastui haastattelusitaateista. Tällöin voidaan tarkastella sitä, heijastuuko sukupuoli jollain tapaa vastauksiin. Tutkimuksessa pyrittiin myös häivyttämään tutkittavien yksityisyyttä loukkaavia tai liian arkaluontoisia yksityiskohtia. Lisäksi tutkittavien sitaatteja muokattiin tunnistamattomampaan muotoon. Esimerkiksi tässä tutkimuksessa yksittäisten sanojen toistumista karsittiin ja murre sanoja muokattiin yleiskielisiksi.

3 TULOKSET

3.1 Koetut toimivat tavat vanhemmuudessa

Vastuun ottaminen perhe-elämästä

Tässä tutkimuksessa odottavat vanhemmat toivoivat siirtävänsä omasta lapsuuden kodistaan vastuun ottamisen perhe-elämästä, panostamisen perhe-elämään, erilaisten vanhemmuuden tyylien sallimisen sekä lapsuuden suojelemisen osaksi tulevaa vanhemmuuttaan. Vastuun ottaminen perhe-elämästä ilmeni vanhempien sitoutumisena perhe-elämään, lapsi-vanhempisuhteen rakentamisena, vanhempien yhteisymmärryksenä ja yhteisinä pelisääntöinä. Haastateltavat kuvasivat omien vanhempiensa olleen aktiivisia lapsiensa elämässä ja he toteuttivat tasapuolista vanhemmuutta jakamalla vastuuta:

Mulla on itsellä hyviä kokemuksia myös siitä, että molemmat vanhemmat on osallistunut kasvatukseen ja perhe-elämään ja ollut ainakin omasta mielestäni tasapuolisesti sitoutuneita. (41O23)

Tutkittavat toivat esille sitä, miten tasapuolisesti sitoutuneet vanhemmat jakoivat vanhemmuuden vastuita tasa-arvoisesti niin, että molemmat pyrkivät hoitamaan lastensa asioita yhtä paljon. Lapsista huolehtimisen vastuut eivät painottuneet vain toisen vanhemman harteille, vaan molempien päämääränä oli tukea lapsia sekä toista osapuolta toiminnallaan. Tasapuolisesti lapsiensa arkeen sitoutuneita vanhempia muisteltiinkin lämmöllä.

Tutkittavat kuvasivat vanhempiensa toimineen yhteisymmärryksessä sekä toteuttaneen yhteisiä pelisääntöjä, jolloin vastauksissa painotettiin vanhempien toimivaa ja selkeää vastuunjakoa, sekä johdonmukaisuutta kasvatuksessa: ”omassa perheessä on hyvin sovittu, että on selkeät sävelet: toinen hoitaa tietyt asiat ja toinen hoitaa toiset asiat, sillä tavalla homma pysyy kasassa”

(29K13). Omat vanhemmat olivat toimineet tiiminä, jolla oli yhteinen päämäärä ja jossa hyödynnettiin molempien vahvuuksia perheen arjessa.

Panostaminen perhe-elämään

Tulevat vanhemmat halusivat ylläpitää panostamista perhe-elämään, kuten heidän lapsuuden perheissään oli tehty. Panostaminen perhe-elämään koostui keskusteluyhteydestä lapsen ja vanhemman välillä, läsnä olevasta vanhemmasta, lasten tärkeästä roolista vanhempiensa elämässä sekä yhteisen ajan vaalimisesta ja perheen asettamisesta töiden edelle. Seuraavassa katkelmassa odottava äiti muistelee oman lapsuutensa keskusteluyhteyttä vanhempiinsa:

Kyllä me käytiin asioita läpi ja niistä puhuttiin, että ei ollut tavallaan sellaisia asioita mistä ei olisi voinut kummalta tahansa vanhemmista puhua ja kysyä. (13O7)

Keskusteluyhteys lapsen ja vanhemman välillä nähtiinkin vapautena keskustella vaikeistakin aiheista sekä avoimena ilmapiirinä. Läsnä olevan vanhemman kuvauksissa taas korostettiin vanhemman olleen lapselleen saatavissa, jolloin vanhemman tarjoama tuki ja turva oli lähettyvillä. Läsnä olevat vanhemmat olivat myös kiinnostuneita lapsensa mielenkiinnon kohteista sekä valmiina kuuntelemaan heitä:

Olisin enemmän läsnä lapsen elämässä ja kiinnostuneempi lapsen omista mielenkiinnon kohteista, että sen ainakin tekisin eri tavalla. (49K22)

Kuten edellä mainitussa sitaatissa, tulevien vanhempien kokemuksista voidaankin päätellä, että he olisivat lapsena toivoneet enemmän vanhempiensa keskustelevan heille tärkeistä asioista. Odottavat vanhemmat näkivät kiinnostuksen lapsen asioita kohtaan lapsi-vanhempisuhdetta vahvistavana tekijänä, jota he haluaisivat huomioida omassa vanhemmuudessaan enemmän.

Tutkittavat halusivat jatkaa omissa kasvatuskäytännöissään sitä, miten välittää lasten tärkeää merkitystä heidän elämässään. Lapsien tärkeä rooli

vanhempiansa elämässä näkyi kokemuksissa siinä, että lapset ovat vanhempiansa elämässä keskeisin asia. Seuraavassa katkelmassa isä kuvaa kokemustaan arvokkuudestaan:

Meidän vanhemmat ovat antaneet sellaisen kuvan, että me lapset olemme tosi tärkeitä, haluttuja ja merkityksellisiä niin se on kyllä tärkeää lapselle. Tulee sellainen olo, että olen tervetullut ja vaikka kiukuttaisikin, niin silti on parempi että olet kun että et ole. (27K12)

Tällaista omien vanhempien tapaa arvostaa lasta sellaisena kun hän on, nähtiin ensiarvoisen merkityksellisenä asiana vanhemmuudessa. Odottavat vanhemmat halusivat välittää omiin käytäntöihinsä keinoja, miten saada lapselle välitettyä kokemuksen siitä, että hän on lapsena haluttu sekä tärkeä osa vanhempien arkea sekä perhettä. Haastateltavat kokivat lisäksi, että heidän vanhempansa olivat tehneet elämän ratkaisuja heidän kohdallaan aina lapsen etua ajatellen ja vanhemmilla oli pyrkimyksenä tarjota lapsilleen esimerkiksi eheä koti.

Perheen asettaminen töiden edelle ja yhteisen ajan vaalimisen nähtiin olevan keskeinen osa panostaessa perhe-elämään. Seuraavassa katkelmassa tuleva isä kertoo ajatuksistaan työnteon merkityksestä ja perhe-elämään sitoutumisesta:

Eihän mun vanhemmat mua kasvattanut, kun mun isovelji kasvatti mut. Toinen oli aina työmatkalla ja toinen teki papereita työhuoneessa hullun lailla. Mietin, että vähentäisin työpäivieni määrää ja tekisin vaikka kaksi kymmenen tunnin työpäivää viikossa. Niin ettei työt seuraisi sieltä kotiin, vaan niitä kävisi tekemässä ja hakisi rahat. Sitten tulisi kotiin ja eläisi sitä elämää, mitä oikeasti haluaa elää sitten perhe-elämässä. (16K7)

Omien vanhempien ratkaisuja työssä vietetyn ajan suhteen ei välttämättä haluttu jatkaa, vaan tulevat vanhemmat pyrkivät ennakoimaan valintojaan niin, ettei työ veisi mukanaan. Esikoistaan odottavat olivat valmiita priorisoimaan työhön liittyviä ratkaisuja niin, että perheelle jäisi enemmän aikaa ja työ nähtiin välillisenä keinona rahoittaa perhe-elämää. Perheelle pyhitetyn ajan taas kuvattiin olevan tilanne, jolloin voitaisiin nauttia yhteisistä hetkistä rauhassa. Vanhempien omien

lapsuuskokemusten mukaan yhdessä tekeminen, kuten erilaiset lomamatkat, retket sekä yhdessä ruokaileminen nähtiin merkityksellisenä tapana, jota haastattelutavat halusivat tulevassa vanhemmuudessaan toteuttaa:

Omassa lapsuudessa tykkäsin meidän perheessä siitä, että me tehtiin lomareissut yhdessä ja siellä oli vanhemmat mukana. Sellaista haluan. Ettei siten, että äiti lähtee lasten kanssa Serenaan ja isä menee sitten seuraavana viikonloppuna Linnanmäelle tyylisesti, vaan et ne on yhteisiä tekemisiä. (12O6)

Vanhempien kokemukset rakensivat kuvaa siitä, miten heidän vanhempiansa tapa tehdä asioita yhdessä perheenä oli säilynyt myönteisenä lapsuuden muistona, jota halutaan omassa tulevassa vanhemmuudessa vaalia.

Lapsuuden suojeleminen

Lapsuuden suojelemiseen liittyvät kokemukset koostuivat perheasioiden sovittelemisesta sekä oikeudesta hyvään lapsuuteen. Lapsen toivottiin saavan elää onnellista lapsuutta, ilman vanhempien riitojen todistamista vastaavasti kuin lapsuuden perheessä:

Mun vanhemmat on eronneet ja mä oon kokenut aina, että meillä perheessä on ollut lapset tärkein asia ja vanhempien murheet sekä riidat jää kakkoseksi. Etenkin sen mä haluan itekin tarjota omille lapsille, että lapset on se tärkein. Ne ei voi valita sitä mihin perheeseen syntyvät tai missä tilanteessa ollaan. Se ei ole lapsi joka joutuu missään tapauksessa siihen väliin, vaan et aikuiset selvittää aikuisten asiat ja sitten lapset pääsee viettämään lapsuutta onnellisesti. (33O18)

Lasten haluttiin säilyttävän viattomuus ja omien vanhempien toiminnassa onkin korostunut halu suojella lapsuutta siten tietoisesti. Vanhemmat olivat tehneet päätöksiä, joiden päämääränä oli lapsen etu. Lisäksi esikoistaan odottavien omat vanhemmat olivat ottaneet vastuuta erilaisissa ristiriitatilanteissa niin, ettei taakka kaatuisi lasten harteille. Tällaisia tekoja omien vanhempien toiminnassa arvostettiin ja se nähtiin asiana, johon myös itse tulevassa vanhemmuudessaan haluaisi pyrkiä.

Lähipiiristä siirrettäviä vanhemmuuden periaatteita

Haastateltavat toivat esille lähipiiristä siirrettävinä vanhemmuuden periaatteena sen, kuinka he toivoivat pystyvänsä rakentamaan luottamuksellista suhdetta lapseensa: ”kumpikin leikkii lapsen kanssa, kumpikin luo omat henkilökohtaisen suhteen lapseen ja pyrkii pitää sitä yllä ja vahvistamaan sitä” (28O16). Myös toisen vanhemman ja lapsen välisen suhteen rohkaiseminen nähtiin tärkeänä ja siihen kannustettiin:

Tuetaan ja kannustetaan lasta myös suhteessa siihen toiseen vanhempaan ja sen kanssa yhdessä tekemiseen. Tuetaan toista vanhemmuudessa, mitä se sitten ikinä missäkin kohtaa tarkoittaa siinä suhteessa omaan lapseen. (28O16)

Näissä vastauksissa voidaan tulkita vanhempien halun luoda perhesuhteista tiiviit ja läheiset kaikkien jäsenten kesken, jotta perhe voisi hyvin.

Myös lupaa toteuttaa vanhemmuutta monella tapaa koettiin merkityksellisenä asiana lähipiiristä siirrettävinä vanhemmuuden periaatteina. Puheessa korostuivat halu tukea erityisesti isien vanhemmuutta:

Lähipiiristä on nähnyt sitä, miten äiti on vähän työntänyt isää syrjään, vaikka vauvanhoitoon liittyen, että on ominut sen. Ei ainakaan omalla toiminnallaan yritä sabotoida isän osallistumista, vaan nimenomaan antaa isälle tilan opetella ja tottua siihen vauvanhoitoon. Vaikka hän tekisi vähän eri tavalla kun minä, niin jos se ei ole radikaalia, niin onko sillä tavallaan väliä. Hänellä voi myös olla oma juttu mitä hän lapsen kanssa tekee. (50O28)

Odottavat vanhemmat toivat esille erityisesti isälle tilan antamisen sekä mahdollisuuden yrittää ja erehtyä. Avoimuus toisen vanhemman tapaan osallistua vanhemmuuteen nähtiin hyvän vanhempi-lapsisuhteen perustana. Lisäksi kumppanit toivoivat, ettei lapsen kasvatuksen kontrollointia tapahtuisi heidän vanhemmuudessaan samalla tavalla kuin heidän vanhempiensa tilanteessa:

Mun vanhemmat oli sellaisia, että nimenomaan toinen päällepäsmäröi siinä hommassa, että siinä ei ollut isällä vapaan toiminnan aluetta kun yhdessä olivat. (1K1)

”Päsmäröinnissä” toinen vanhempi voi kokea olevansa toista parempi sekä kyvykkäämpi kertomaan, miten kasvatustyötä kannattaa tehdä. ”Päsmäröinnin”

seurauksena toisen vanhemman motivaatio sekä oma-aloitteisuus voi kärsiä, eivätkä odottavat vanhemmat halunneet luoda tällaista tilannetta omalle kohdalleen.

3.2 Toimimattomat vanhemmuuden tavat

Vanhempien roolien epätasa-arvoisuus

Esikoistaan odottavien kokemuksissa korostui puhe vanhempien epätasa-arvoisuudesta. Tällöin saatettiin puhua esimerkiksi etäisestä vanhemmuudesta:

Sellainen sen ajan mukainen kasvatus tai perhemalli oikeastaan, että isä käy töissä ja ei osallistu siellä kotona näihin asioihin. Niin sitä sellaista mallia en halua, että jäi oma isä aika etäiseksi. (301)

Kuten sitaatista voidaan tulkita, haastateltavat toivat esille sitä, miten miesten oli hyväksytympää käydä töissä ja tukea perhettä nimenomaan taloudellisesti. Tällöin äitien vastuulle jäi enemmän lapsista sekä kodista huolehtiminen. He olivat aktiivisessa vuorovaikutuksessa lapsiensa kanssa ja heidän suhteensa oli lähempi.

Vanhempien kokemusten mukaan isien poissaolo kotoa aiheutti sitä, ettei suhde lapseen päässyt kehittymään samalla tavalla kuin äitien kanssa, sillä vuorovaikutus, lapsen asioista keskusteleminen sekä yhteisen suhteen rakentamisen koettiin olevan vähäistä. Lisäksi omilla vanhemmilla kuvattiin olleen perheessä tehtäviä, joiden mukaan he toimivat:

Vanhemmilla on vahvat roolit siinä, että toisen velvollisuus on aina viedä lapsi harkkoihin ja toisen velvollisuus on aina laittaa ruoka perheelle. (16K7)

Kodin hoitoon liittyvät asiat, kuten siivoaminen ja ruoan laittaminen nähtiin olleen enemmän äitien vastuulla, kun taas isälle jäivät enemmän lasten harrastuksiin liittyvä vastuu. Kokemuksiensa perusteella esikoistaan odottavat eivät itse haluaisi, että omassa vanhemmuudessa olisi tällaisia vahvoja ennalta määrättyjä rooleja.

Haasteet perheen kommunikaatiossa

Haasteet perheen kommunikaatiossa koostuivat kokemuksista, joissa korostuivat vähäinen keskusteluyhteys lapsen kanssa. Lapsuuden kodin vuorovaikutuksesta haluttiin välttää niukkaa keskusteluyhteyttä:

Ei ollut ehkä sellaista keskustelua mistään, että olisi puhuttu asioista tai sovittu. Keskustelua mä enempi kyllä kaipaen kotiin et mitä, meidän kotoa puuttui. (17O10)

Keskustelun vähäisyyden nähtiin vaikuttavan keskeisesti ilmapiiriä huonontavana tekijänä. Vähäinen keskusteluyhteys lapsen ja aikuisen välillä nähtiin vaikuttavan negatiivisesti heidän keskinäiseen suhteeseensa.

Vaikeudet lapsen kasvamisen tukemisessa

Vaikeudet lapsen kasvamisen tukemisessa liittyivät kokemuksiin, joissa sivuttiin sosiaalisten suhteiden sekä tunnekasvatuksen vähäisyyttä omassa lapsuudessa. Odottavilla vanhemmillä oli ollut lapsuudessaan tilanteita, joissa koettiin, etteivät he olleet saaneet tarpeeksi rohkaisua tai tukea vanhemmiltaan:

Sen kanssakäynnin opettaminen lapselle mun omien vanhempien kohdalla jäi ehkä vähäisemmälle, ja musta on tuntunut nyt näin jälkikäteen, että mua ei esimerkiksi viety lapsena, eikä ole tavallaan rohkaistu harrastamaan tarpeeksi tai menemään sosiaalisiin tilanteisiin. (21K9)

Sosiaalisten suhteiden tukemisen lisäksi myös tunnekasvatuksen koettiin olleen puutteellista ja omassa vanhemmuudessa siihen haluttaisiin keskittyä enemmän. Lisäksi lapsen kannustamista harrastusten pariin nähtiin asiana, jonka esikoistaan odottavat haluavat tulevaisuudessa huomioida omia vanhempiaan paremmin.

Perheen sisäiset ristiriidat

Perheen sisäiset ristiriidat koettiin asiaksi, joita ei haluttu omassa vanhemmuudessa toteuttaa. Perheen sisäiset ristiriidat koostuivat parisuhteen ongelmien vaikutuksista lapseen sekä eron jälkeisistä haasteista. Parisuhteen ongelmien koettiin heijastelevan lapseen, sillä lapset aistivat vanhempiensa välillä ristiriitoja ja sillä

nähtiin olevan vaikutusta perheen sisäiseen ilmapiiriin. Odottavat vanhemmat toivat esille, kuinka omien vanhempien ristiriidat ovat vaikuttaneet heidän toimintaansa vanhempina. Myös vanhempien traumojen koettiin näin ollen vaikuttaneen perheen tilanteeseen jossain määrin:

Itse olen kasvanut vähän sellaisessa perheessä, missä on ollut tosi paljon kitkaa ja vanhemmilla on ollut omia ongelmiansa. Ne on sitten lähtenyt säteilemään pitkin poikin ympäriinsä. Siellä on traumoja, joita ei olla käsitelty ja sitten samaan aikaan ollaan kasvatettu 70-luvun metodilla, niin sitä tiedostaa että tämä ei välttämättä ole se oikea ratkaisu. (39O21)

Edeltävässä katkelmassa 70-luvun kasvatustyyli koettiin vanhentuneeksi ja siitä haluttiin irtaantua, jotta tulevassa vanhemmuudessa sellaista kasvatustyyliä ei käytettäisi.

Lähipiiristä nousseita vältettäviä vanhemmuuden tapoja

Odottavat vanhemmat toivat esille myös lähipiirin esimerkistä nousseita vanhemmuuden tapoja, joita haluttiin välttää tulevassa omassa vanhemmuudessa. Vältettäviä vanhemmuuden tapoja olivat erityisesti ongelmat vanhempien vuorovaikutuksessa. Tällöin haastateltavat kuvasivat anteeksi pyytämisen ja anteeksi antamisen haasteita, kommunikaation vaikeuksia tai toisen vanhemman kielteisesti sävyttynyttä puhetta, kuten esimerkiksi sättimistä. Seuraavassa katkelmassa tuleva isä kuvailee kommunikaation haasteita:

Liittyy vanhempien väliseen kommunikaatioon, mitä ei haluta meidän perheeseen mukaan. Se on sellaista, että puoliso sanoo toiselle tönkeän käskyttävästi jonkun asian. Onhan se selvää että kiire, stressi ja arki, joskus sitä tulee. Mut sitten osattaisi pyytää myös anteeksi. Mutta sellainen kommunikaatio ei muuttuisi sättimiseksi ja ajattelemattomiksi tokaisuuksi päivästä toiseen, että se on ikävintä mitä on kuullut. Kommunikaatio pelaisi hyvin ja oltaisiin kohteliaita toisille niinkuin tähänkin asti on oltu, ettei se muuttuisi miksikään. (5K4)

Tulevat vanhemmat kokivat yleisesti vanhemmuudessa vältettävänä asiana toisen vanhemman käskyttäminen tai komentamisen. Sen sijaan kommunikaation laatuun ja esimerkiksi kohteliaaseen vuorovaikutukseen pyrkiminen kuvattiin

toivottuna käytöksenä tulevassa vanhemmuudessa. Lisäksi kommunikaation toivottiin pysyvän pariskunnan välillä samanlaisena kuin ennen lasta.

Toisaalta yleisenä tavoiteltavana vanhemmuuden tapana odottavat vanhemmat pohtivat avoimuuden merkitystä, jolloin koettiin, että lapsi voisi seurata riidan sopimista ja saada siten mallin rakentavasta tavasta selvittää ristiriitoja:

Ristiriitojen ratkaisukyky voisi olla vähän parempi tai osattaisi pyytää myös anteeksi. Ei pelkästään riidellä tai olla eri mieltä lasten nähden, mutta sitten sovitaan ja selvitetään lasten nähden. Sekin on varmaan oman aikansa kuva. Ei ollut tunnekasvatusta ja vanhemmat käsittelivät itse riitojaan tai erimielisyyksiään. Ei niitä siten välttämättä lapsille selvitetty sen tarkemmin, niin se voisi olla sellainen asia et mistä ottaa vähän oppia. (24O14)

Aikaisempien sukupolvien kohdalla tukeminen virheistä keskustelemiseen, virheiden myöntämiseen sekä anteeksi antamiseen on ollut vähäisempää. Haasteltavien mukaan vanhemmat olivat tehneet sen mihin ovat omilla kyvyillään pystyneet. Odottavat vanhemmat kokivat, että lähipiiristä siirrettävänä tapana rakentavan mallin näyttäminen ristiriitatilanteissa voisi olla tärkeää heidän lapsiensa kasvaessa.

Odottavat vanhemmat pohtivat myös vanhemmuutta erotilanteissa. Vanhempien haasteet eron jälkeen olivat asioita, jotka liittyivät siihen, miten vaikeaa vanhemmilla oli tulla toimeen keskenään eron jälkeen. Myös lasten siirtämisestä vanhemmalta toiselle pohdittiin yleisenä vanhemmuuden periaatteena, jota haluttaisiin välttää:

Sitten on tietysti näitä parisuhteita, mitkä on päättynyt eroon ja sitten pallotellaan lapsia ympäri ämpäri siellä. Sekään ei vaikuta mitenkään hyvältä ratkaisulta. Kyllä mä oon yrittänyt siihen tähdätä, että vakaus olisi, ainakin yrittää että sitten olisi mahdollisimman vakaa, tasainen ja luotettava meininki. (39O21)

Odottavat vanhemmat korostivat pyrkimystä vakaan elämän tarjoamiseen erotilanteessa. Tällöin lapselle haluttaisiin tarjota turvalliset kasvuolosuhteet ja pysyvä ympäristö. Eheän kodin luominen ja sen tuoma selkeys nähtiin lähipiiristä siirrettävänä asiana, johon omassa vanhemmuudessa haluttaisiin pyrkiä jatkossa.

Asioita, joita odottavat äidit ja isät halusivat siirtää omilta vanhemmiltaan, olivat tasa-arvoinen sitoutuminen vanhemmuuteen, toimiva yhteistyö, keskusteleva ja avoin ilmapiiri, sekä yhteisen ajan vaaliminen. Odottavat isät korostivat enemmän vanhempien keskinäisiä yhteisiä pelisääntöjä, kuten vanhempien sovituista suunnitelmista kiinni pitämistä ja päätösten johdonmukaisuutta. Äitien kokemuksissa taas korostui isää enemmän lapsuuden suojeleminen, kuten riitojen keskinäinen selvittelyminen ja lapsen välittämisen näyttäminen. Vanhemmuuden tavat, joita ei haluttaisi jatkossa toteuttaa, painottuivat isien puheessa enemmän ongelmiin vanhempien vuorovaikutuksessa: esimerkiksi kommunikaation vaikeuksiin ja sättimiseen. Äitien puheessa selkeä ero isien vastauksiin liittyi vanhempien roolien epätasa-arvoisuuteen ja etäiseen vanhemmuuteen. Etäisestä vanhemmasta puhuttaessa äidit viittasivat pääasiassa vähäiseen isän osallisuuden heidän lapsuudessaan.

4 POHDINTA

Tämän tutkimuksen tavoitteena oli selvittää, millaisia lapsuuden kotinsa ja lähipiirinsä vanhemmuuden tapoja odotusvaiheessa olevat vanhemmat haluavat kokemuksiansa perusteella siirtää tai pyrkivät välttämään. Tässä tutkimuksessa odottavien vanhempien kokemuksista muodostui neljä osa-aluetta, jotka kuvasivat koettuja vanhemmuuden toimivia tapoja. Nämä olivat vastuun ottaminen perhe-elämästä, panostaminen perhe-elämään, erilaisten vanhemmuuden tyylien salliminen sekä lapsuuden suojeleminen. Toimimattomaksi koettuja vanhemmuuden tapoja taas kuvasivat vanhempien roolien epätasa-arvoisuus, haasteet perheen vuorovaikutuksessa, vaikeudet lapsen kasvamisen tukemisessa sekä perheen sisäiset ristiriidat.

4.1 Tulosten tarkastelu ja johtopäätökset

Vanhemmuuden tasa-arvoisuus

Tässä tutkimuksessa ylisukupolvisuus (Van Ijzendoorn, 1992, s. 76-99) näyttäytyi vanhemmuuden toimivissa tavoissa, sillä niistä kerrottiin enemmän kuin toimimattomista vanhemmuuden tavoista. Yksi keskeisimmistä tutkimustuloksista liittyi vanhempien tasa-arvoon sekä vanhemmuuden rooleihin. Tämän tutkimuksen mukaan odottavat parit haluaisivat omassa vanhemmuudessaan jakaa tasa-arvoisesti vanhemmuuden vastuita sekä välttää ennalta määrättyjä rooleja (Rönkä & Malinen, 2021; Ranta ym., 2023). Allanin (2008) sekä Milkien (2011) esittämä vanhemmuuteen liittyvä sukupuolikuilu sekä yhteiskunnan odotukset liittyen äitiyteen ja isyyteen voitiin kyllä tunnistaa heidän kokemuksistaan, mutta tämän tutkimuksen valossa asenteet ja odotukset olivat murroksessa. Sukupuoleen liittyvät odotukset olivat havaittavissa, mutta näihin kiinnitettiin huomiota aikaisempaa enemmän, eikä niiden nähty olevan ainoa tapa lähestyä vanhemmuutta.

Nykyaikainen vanhemmuus

Tähän tutkimukseen osallistuneet isät kokivat isyyden olleen aktiivinen valinta, sillä perheeseen haluttiin panostaa ja konkreettisia toimia esimerkiksi perhearjen pyhittämiseksi haluttiin tehdä esimerkiksi työn rajaamisen osalta. Tutkimuksen tulosten mukaan isät eivät halua vain auttaa tulevan lapsen kasvattamisessa, vaan he haluaisivat olla tasavertainen vanhempi äidin kanssa. He myös haluavat mahdollisuuden hoitaa lastaan omalla tavallaan ja luoda henkilökohtaista suhdetta lapseen. Nämä tulokset olivat samansuuntaisia kuin Eerolan ja Mykkäsen (2014; 2015) tutkimuksissa, jossa isyyden nähtiin muuttuneen resurssien tarjosta hoivaajaksi. Tämä tutkimus vahvistikin Goodmanin (2005), Lewingtonin ja kumppaneiden (2021) sekä Kushnerin ja kumppaneiden (2014) käsitystä siitä, miten monet isät olivat hyvin tietoisia lapsuuden kokemuksistaan, he olivat pohjineet tapahtumia ja haluaisivat siten toimia toisin kuin omat isät aikanaan.

Tässä tutkimuksessa odottavat äidit eivät kuvanneet odotuksiaan omakohtaiseen intensiiviseen äitiyteen (Hays, 1996). Kokemuksissa toistuivat äitien vahva läsnäolo lapsuudessa, kodista huolehtiminen ja päävastuullisena vanhempana oleminen, mutta näiden kuvattiin enemmän johtuvan siitä, ettei toinen vanhempi kantanut samanlaista, tasa-arvoista vastuuta lasten kasvattamisesta. Äidin pääkasvattajana toimiminen on näyttäytynyt tilanteen aiheuttamana, pakollisena omaksuttavana roolina. Intensiivisen äitiyden ilmiö tuli esille haastattelussa, mutta esimerkiksi kaikesta huolehtivan äidin roolia ei nimenomaan enää haluttu toteuttaa omassa vanhemmuudessa. Vastuu haluttiin jakaa tasaisesti vanhempien kesken.

Tämän tutkimuksen tulokset viittaavat vanhemmuuden muutokseen kohti vapaampaa mallia: vanhemmuus on lapsen tutustumista, kiinnostuksen kohteiden huomioimista, hyvää keskusteluyhteyttä ja mielipiteiden kuuntelemista. Nykyajan vanhemmuudessa halutaan huomioida lapsen tarpeiden ohella myös tunteet. Lisäksi oma vanhemmuuden rooli nähdään enemmän lapsen tukijana sekä kanssakulkijana ja vanhemmat pyrkivät näyttämään omalla toiminnallaan hyvää esimerkkiä lapsilleen.

Tutkimusta aloittaessani minulla oli oletus siitä, että haastateltavat olisivat tuoneet vastauksissaan esiin kokemaansa fyysistä kurittamista asiana, jota tulevassa vanhemmuudessa ei haluta toteuttaa. Haastateltavat eivät tuoneet tätä kuitenkaan esiin ollenkaan. Joko tutkittavien perheissä ei esiintynyt fyysistä kuritusta tai sitten voidaan pohtia sitä, onko fyysinen kuritus aiheena liian vaikea kerrottavaksi haastattelussa erityisesti silloin, kun erillistä kysymystä siitä ei kysytä. Haastavan kertomisesta voi tehdä ymmärrys siitä, että fyysinen kuritus on luokiteltu nykyään laittomaksi teoksi ja haastateltava saattaa kokea ristiriitaisena kertoa oman vanhempansa toiminnasta. Haastattelutilanteessa oman vaikutuksensa on myös voinut tuoda sosiaalinen suotavuus (Creswell, 2012). Vanhempia kohtaan koettua pelkoa eivät odottavat vanhemmat tuoneet esiin, vaan he kertoivat vanhempien riidelleen lapsuudessa, vanhempien traumaista sekä perheen sisäisistä ristiriidoista pääpiirteittäin.

Tässä tutkimuksessa ilmeni enemmän puhetta siirrettävistä tavoista kuin vältettävistä tavoista. Siten tutkimuksen tulosten perusteella voidaan päätellä, että sukupolvien yli kantautuvat myönteisenä pidetyt vanhemmuuden tavat (Kemppainen, 2001, s. 24; Poikolainen, 2002, s. 81). Jatkotutkimuksissa olisi hyödyllistä pohtia sitä, miten arkaluontoisia aiheita voidaan lähestyä neutraalisti ja siten, että tutkimukseen osallistuja kokee hyväksi kertoa aiheesta syvällisemmin.

Tässä tutkimuksessa tulevat isät korostivat enemmän vanhempien keskinäistä kommunikointia. Tulevat äidit painottivat taas enemmän lapsen etua ja lapsen keskeistä asemaa elämässään. Lisäksi tulevat äidit toivat esiin sukupuolten tasa-arvoisuutta vanhemmuudessa (Berg, 2008; Jallinoja, 2006; Vuori, 2001). Molemmat sukupuolet olivat huolissaan roolien epätasa-arvoisuudesta. Tulevilla isillä huolen kokemukset liittyivät isien ja äitien samanarvoiseen osallisuuteen (Eerola & Mykkänen, 2014a, s. 16), kun taas äidit halusivat vanhemmuuden askareiden jakautuvan tasaisesti. Tämän tutkimuksen tulosten voidaan nähdä tukevan Konoldin ja Abidin (2001) tutkimusta siitä, miten toimivan vanhemmuuden keskiössä on yhteistyön lisäksi myös kommunikaatio sekä toisen osapuolen kunnioitus (Feinberg, 2003, s. 96). Lisäksi tämä tutkimus tuki Weismanin ja Cohenin (1985) väitettä toimivasta vanhemmuudesta siten, että odottavat

vanhemmat haluavat panostaa lapseen sekä arvostaa toista vanhempaa (Feinberg ym., 2016). Tutkimus vahvistaa myös Katvalan (2001, s. 98) käsitystä siitä, miten vanhempien läsnäolo, lapsen huomioiminen sekä läheisyys koettiin merkityksellisenä sukupolvelta toiselle siirtyvänä asiana vanhemmuudessa.

4.2 Tutkimuksen arviointi ja jatkotutkimushaasteet

Laadullisessa tutkimuksessa on mielekästä tarkastella luotettavuuden arvioinnin osalta itse tutkijaa, mutta myös koko tutkimusprosessia (Eskola & Suoranta, 2014, s. 211). Tutkimus on toteutettu tutkimuseettisten ohjeiden mukaisesti ja muihin tutkijoihin viitataan asianmukaisella tavalla. Tuomen ja Sarajärven (2018, s. 165) mukaan luotettavuuteen vaikuttava osa-alue on lisäksi se, miten yksityiskohtaisesti tutkija raportoi tekemisensä toimet. Tässä tutkimuksessa käytettiin valmista aineistoa, joten tutkittavien valinta sekä aineiston keräämisessä tehdyt päätökset oli tehty ennen tämän tutkimuksen tekemistä. Siten esimerkiksi haastattelukysymyksiin sekä haastattelutilanteeseen vaikuttaminen ei ollut mahdollista. Kuitenkin tutkimuksen raportoinnissa pyritään kuvaamaan tarkasti valintoja liittyen tutkimuksen toteutukseen ja analyysiprosessiin, jotta tutkimus olisi toistettavissa. Myös aineiston analyysi on nähtävissä tutkimuksen liitteissä (ks. Liite 1). Taulukoiden pyrkimys on ollut tiivistää lukijalle olennaiset näkökulmat. Tällaisten esimerkkien avulla tuetaan tutkimuksen tarkkuutta, sillä se samanaikaisesti auttaa lukijaa hahmottamaan tutkimuksen kokonaisuuden (Erlingsson & Brysiewicz, 2017).

Tuomen ja Sarajärven (2018, s. 160) mukaan on mielekästä huomioida myös tutkijan puolueettomuus, kun arvioidaan luotettavuutta. Pyrin siihen, että tutkijana taustallani tai ennakkokäsityksilläni vanhemmuudesta eivät vaikuttaneet tulkintaani, vaan toin neutraalisti tulkittavien kokemuksia esille sekä perustelin tulkintoja haastattelusitaatein. Aineistositaatit tarjoavat lukijalle mahdollisuuden luoda laajempaa ymmärrystä ilmiöstä tai kokemuksesta (Erlingsson & Brysiewicz, 2013). On kuitenkin huomioitava, että laadullisessa tutkimuksessa

tutkijan tausta automaattisesti vaikuttaa tulkintoihin jonkin verran, sillä tulkin-
nat ovat aina tutkijan oman ymmärryksen kautta suodattuneita (Lincoln & Cuba,
1985). Toisaalta tämän tutkimuksen luotettavuutta lisää se, miten tehdyt tulkin-
nat olivat samansuuntaisia aiempien tutkimusten kanssa (Eskola & Suoranta,
2014, s. 213).

Lisäksi Eskolan ja Suorannan (2014, s. 216) mukaan luotettavuutta
arvioitaessa täytyy huomioida aineiston riittävyys sekä analyysin kattavuus. Tä-
män tutkimuksen aineiston voidaankin tulkita olevan riittävä, sillä haastatte-
luissa toistuivat samanlaiset sisällöt, eli analyysissä toteutui saturaatiota. Lisäksi
aineiston luotettavuutta lisäsi joukon heterogeenisuus, sillä tutkittavat erosivat
esimerkiksi työn, iän ja parisuhteen kannalta. Aineiston rajaamisella pyrittiin sii-
hen, että aineiston analysointi oli riittävän yksityiskohtaista ja syvällistä.

Kuten laadulliselle tutkimukselle on tyypillistä, myös tässä tutkimuk-
sessa aineiston koko oli kuitenkin suhteellisen pieni ja edusti rajatusti kohdejouk-
koa. Lisäksi haastateltavat olivat valikoituneita, sillä he olivat pääosin korkeasti
koulutettuja (Tuomi & Sarajärvi, 2018). Laadullisen tutkimuksen tavoitteena ei
ole tehdä yleistyksiä, vaan ymmärtää ihmisten antamaa merkitysmaailmaa tut-
kittavasta aiheesta (Laine, 2010, s. 30-31). Yleistettävyyden sijaan tämä tutkimus
antaa yleiskuvan siitä, millaisia vanhemmuuden tapoja odottavat vanhemmat
haluavat tai eivät halua tulevassa vanhemmuudessaan toteuttaa. Tutkimuksen
haastateltavat olivat kaikki heterosuhteessa ja pääosin korkeasti koulutettuja. Tä-
män voidaan tulkita olevan perhemuotojen moninaistuesssa tutkimuksen rajoite.

Vastaamattomuus sekä haastattelussa kysymyksen poisjättäminen voi
toimia tämän tutkimuksen rajoitteena. Neljältä vanhemmalta ei saatu vastausta
omien vanhempien tapoihin toteuttaa vanhemmuutta. Syinä tähän saattaa olla
esimerkiksi se, ettei heillä ollut asiasta henkilökohtaista kokemusta, he eivät ha-
lunneet toteuttaa mitään kuten vanhempansa tai he eivät tarkentaneet, mitä ha-
luaisivat tai eivät halua tulevassa vanhemmuudessaan toteuttaa. Lisäksi viideltä
haastateltavalta ei kysytty haastattelukysymystä liittyen siihen, haluaisiko haas-
tateltava toimia kuten vanhempansa aikanaan toimivat.

Myös aineistonkeruumenetelmää voidaan tarkastella rajoitteiden näkökulmasta. Voimme pohtia sitä, miten avoimesti tulevat vanhemmat kertovat tai muistavat vaikeita lapsuusmuistojaan sekä omien vanhempiensa vanhemmuuden tapoja. Näihin muistoihin voi liittyä esimerkiksi pettymyksen, surun sekä häpeän tunteita, jotka vaikuttavat haastatteluihin. Tulevissa tutkimuksissa olisikin mielenkiintoista keskittyä sellaisiin vanhemmuuden tapoihin, joita ei ehdottomasti haluta omassa vanhemmuudessa toteuttaa sekä selvittää syitä siihen. Tällöin haastattelun lisäksi erilaiset muut tutkimusmenetelmät voisivat antaa monipuolisempaa näkemystä tutkittavaan ilmiöön. Kyselylomake saattaisi kannustaa tutkittavia vastaamaan aiheisiin, joista haastattelussa vaikenisi. Lisäksi määrällisen tutkimuksen keinoin olisi mahdollista kasvattaa tutkittavien joukkoa ja näin tulosten yleistettävyys paranisi.

Tämä tutkimus lisäsi ymmärrystä erilaisten vanhemmuuden tapojen toteutumisesta sekä niiden siirtymisestä sukupolvelta toiselle. Kasvatustieteen kentällä tutkimuksesta saatua tietoa voidaan jatkossa hyödyntää suunnitellussa vanhemmille kohdennettuja tukipalveluita tai vanhempainohjausta. Tutkimuksen merkittävyys liittyy kuitenkin eniten vanhempien kasvatustietoisuuteen. Kuten Kemppainen (2001, s. 24) sekä Poikolainen (2002, s. 81) tutkimuksissaan esittävät, sukupolvien kasvatustraditioita voi pysäyttää, kun tietoisuus omien vanhempien kasvatuskäytännöistä lisääntyy ja sitä pysähdytään tarkastelemaan. Tämän tutkimuksen tuloksia voidaan hyödyntää odottavien vanhempien kanssa työskentelevien ammattilaisten kanssa: esimerkiksi toimimattomien vanhemmuuden tapojen kokemuksia pysähdytään pohtimaan ja kipeitäkin aiheita voidaan siten pyrkiä neutralisoimaan. Toisaalta vanhemmuuden toimivien tapojen lisääminen voi tukea perheen hyvinvointia. Kaiken kaikkiaan kasvatustietoisuus hyödyttää tulevia vanhempia, mutta ennen kaikkea lasta itseään.

LÄHTEET

- Aalto, I. (2013). Isyys -suomalaisen miestutkimuksen mukavuusalue? Teoksessa A. Jokinen (toim.) *Mieskysymys. Miesliike, -työ, -tutkimus ja tasa-arvopolitiikka*. (s. 186–193). University Press. <https://urn.fi/URN:ISBN:978-951-44-8899-3>
- Adams, M. (2015). Motherhood: A Discrepancy Theory. *Research and Theory for Nursing Practice*, 29(2), 143–157. <https://doi.org/10.1891/1541-6577.29.2.143>
- Alakärppä, O. (2022). *Nuorten naisten työn ja perheen yhteensovittamisen odotukset ja koetut toimintamahdollisuudet muotoutuvassa aikuisuudessa*. [väitöskirja, Jyväskylän yliopisto]
- Allan, G. (2008). Flexibility, Friendship, and Family. *Personal Relationships*, 15, 1–16.
- Allen, K. R. H., & Henderson, A. C. (2016). *Family Theories*. Wiley-Blackwell.
- Belsky, J., Conger, R. & Capaldi, DM. (2009). The Intergenerational Transmission of Parenting: Introduction to the Special Section. *Development Psychology*. 45: 1201.
- Belsky, J., Jaffee, SR., & Sligo, J. (2005). Intergenerational Transmission of Warm-Sensitive-Stimulating Parenting: a Prospective Study of Mothers and Fathers of 3-Year-Olds. *Child Development*. 76: 384–96.
- Berg, K. (2008). *Äitiys kulttuurisina odotuksina*. Väestöntutkimuslaitoksen julkaisusarja D 48. Väestöliitto.
- Boyden, J., Dawes, A., Dornan, P., & Tredoux, C. (2019). Early Childhood: The Essential Foundation. Teoksessa J. Boyden, A. Dawes, P. Dornan ja C. Tredoux (toim.) *In Tracing the Consequences of Child Poverty: Evidence from the Young Lives study in Ethiopia, India, Peru and Vietnam*. (s. 49–72). Bristol University Press. <https://doi.org/10.2307/j.ctvkjb390.9>
- Budds, K., Hogg M., Banister E. & Dixon, M. (2017). Parenting Agendas: an Empirical Study of Intensive Mothering and Infant Cognitive Development. *The Sociological Review* 65:2, 336–352.
- Cannito, M. (2020). Beyond “Traditional” and “New”: An Attempt of Redefinition of Contemporary Fatherhoods Through Discursive Practices and Practices

of Care. *Men and Masculinities*, 23(3-4), 661-679.

<https://doi.org/10.1177/1097184X18822684>

Chen, Z., Liu, R.X & Kaplan, H.B. (2008). Mediating Mechanisms for the Inter-generational Transmission of Constructive Parenting: a Prospective Longitudinal Study. *Journal of Family Issues*. 29: 1574-99.

Creswell, J. W. (2012). *Qualitative inquiry and research design: Choosing among five approaches*. Sage Publications.

Danielsbacka, M. & Tanskanen, A.O. (2021). Ylisukupolviset suhteet 2000-luvun Suomessa. Teoksessa I. Aalto, J. Ilmakunnas & A. Lahtinen (toim.), *Perheen jäljillä: Perhesuhteiden moninaisuus Pohjolassa 1400-2020* (s. 289-317). Vastapaino.

Deave, T., Johnson, D., & Ingram, J. (2008). Transition To Parenthood: The Needs Of Parents in Pregnancy and Early Parenthood. *Pregnancy and Childbirth*, 8(30), 18-11.

Dixon, L., Browne, K. & Hamilton-Giachritsis, C. (2005). Risk Factors of Parents Abused as Children: a Mediational Analysis of the Intergenerational Continuity of Child Maltreatment. *Journal of Child Psychology and Psychiatry*. 46: 47-57.

Eerola, P. & Mykkänen, J. (2014a). Isyyskokemusten jäljillä. Teoksessa: P. Eerola & J. Mykkänen (toim.), *Isän kokemus*. Helsinki: Gaudeamus, (s. 7-19).

Eerola, P. & Mykkänen, J. (2014b). Sitoutuminen ja vastuu isyyden alussa. Teoksessa: Eerola, P. & Mykkänen. J (toim.), *Isän kokemus*. Helsinki: Gaudeamus, (s. 49-65).

Eerola, P. & Mykkänen, J. (2015). Paternal Masculinities In Early Fatherhood: Dominant and Counter Narratives by Finnish First-Time Fathers. *Journal of Family Issues*, 36(12), 1674-1701. <https://doi.org/10.1177/0192513X13505566>

Ellingster, A.L & Leira, A . (2006). *Politicising Parenthood in Scandinavia: Gender Relations in Welfare State*. Policy Press. <https://doi.org/10.2307/j.ctt9qgtw3>

Erlingsson, C. & Brysiewicz, P. (2013). Orientation Among Multiple Truths: An Introduction to Qualitative Research. *African Federation for Emergency Medicine*. 3(2), 92-99. <https://doi.org/10.1016/j.afjem.2012.04.005>

- Erlingsson, C., & Brysiewicz, P. (2017). A Hands-On Guide to Doing Content Analysis. *African Journal of Emergency Medicine*, 7(3), 93–99. <https://doi.org/10.1016/j.afjem.2017.08.001>
- Eskola, J. & Suoranta, J. (2014). *Johdatus laadulliseen tutkimukseen*. (10. painos). Vastapaino.
- Favez, N. & Frascarolo, F. (2020). Gender-Role Orientation in Parents: A Factor Contributing to Prenatal Coparental Interactions in Primiparous Families. *Early Child Development and Care*, 190(14), 2181–2191. <https://doi.org/10.1080/03004430.2018.1564915>
- Feinberg, M.E. (2003). The Internal Structure and Ecological Context of Coparenting: A Framework for Research and Intervention. *Parenting: Science and Practice*, 3(2), 95–131. https://doi.org/10.1207/S15327922PAR0302_01
- Feinberg, M.E., Jones, D.E., Hostetler, M.L., Roettger, M.E., Paul, I.M. & Ehrenthal, D.B. (2016). Couple-Focused Prevention at the Transition to Parenthood, a Randomized Trial: Effects on Coparenting, Parenting, Family Violence, and Parent and Child Adjustment. *Prevention Science*, 17(6), 751–764. <https://doi.org/10.1007/s11121-016-0674-z>
- Goodman J. H. (2005). “Becoming an Involved Father of an Infant”. *Journal of Obstetric, Gynecologic, & Neonatal Nursing*, 34 (2), 190–200. PubMed.
- Goodnow, J. J., & Collins, W. A. (1990). *Development according to parents: The nature, sources, and consequences of parents' ideas*. Erlbaum.
- Grunow, D., & Evertsson, M. (2021). Relationality and Linked Lives During Transitions to Parenthood in Europe: an Analysis of Institutionally Framed Work-Care Divisions. *Families, Relationships and Societies*, 10(1), 99–118. <https://doi.org/10.1332/204674321X16111601582694>
- Hakovirta, M. & Rantalaiho, M. (2011). Nordic Family Policy and Shared Parenthood. *European Journal of Social Security*, 13(2), 247–266. <https://doi.org/10.1177/138826271101300203>
- Hays, S. (1996). *The cultural contradictions of motherhood*. Yale University Press.
- Hennink, M., Hutter, I. & Bailey, A. (2020). *Qualitative research methods*. Sage.

- Hiilamo, H. (2020). Why fertility has been declining in Finland after the Global Recession? *Finnish Yearbook of Population Research*, 54, 29–51. <https://doi.org/10.23979/fypr.85090>
- Jallinoja, R. (2006). *Perheen vastaisku*. Helsinki: Gaudeamus.
- Jallinoja, R., Hurme, H. & Jokinen, K. (2014). *Perhetutkimuksen suuntauksia*. Gaudeamus.
- Jyväskylän yliopisto. (18.06.2021). *CopaGloba-tutkimus*. <https://www.jyu.fi/edupsy/fi/tutkimus/hankkeet-projects/copa/tietoahankkeesta>
- Jyväskylän yliopisto. (20.8.2024). Ihmistieteiden eettinen toimikunta. <https://www.jyu.fi/fi/tutkimus/vastuullinen-tiede-jyvaskylan-yliopistossa/ihmistieteiden-eettinen-toimikunta>
- Kananen, J. (2017). *Laadullinen tutkimus pro graduna ja opinnäytetyönä*. Jyväskylän ammattikorkeakoulu.
- Katvala, S. (2001). *Missä äiti on?: Äitejä ja äitiyden uskomuksia sukupolvien saatossa*. [väitöskirja, Jyväskylän yliopisto]
- Kempainen, J. (2001). *Kotikasvatus kolmessa sukupolvessa*. [väitöskirja, Jyväskylän yliopisto]
- Kettunen, M. & Salonen, S. (2019). *Yhteistyöhön tarvitaan isäkin*. Teoksessa: P. Hietanen, V. Keinonen & M. Kettunen (toim.) *Yhteistyövanhemmuuden käsikirja*. Ensi- ja turvakotien liitto. (s. 64–74).
- Kluwer, E. (2010). From Partnership to Parenthood: a Review of Marital Change Across the Transition to Parenthood. *Journal of Family Theory & Review* 2, 105–125.
- Konold, T. R. & Abidin, R. R. (2001). Parenting Alliance: A Multifactor Perspective. *Assessment*, 8(1), 47–65. <https://doi.org/10.1177/107319110100800105>
- Kuersten-Hogan, R. (2017). Bridging the Gap Across the Transition to Coparenthood: Triadic Inter-actions and Coparenting Representations from Pregnancy Through 12 Months Postpartum. *Frontiers in Psychology*, 8, 475. <https://doi.org/10.3389/fpsyg.2017.00475>
- Kushner, K., Pitre, N., Williamson, D., Breikreuz, R. & Rempel, G. (2014). Anticipating Parenthood: Women's and Men's Meanings, Expectations, and Idea(l)s in

Canada. *Marriage & Family Review* 50(1), 1–34.
<https://doi.org/10.1080/01494929.2013.834026>

Laine, T. (2010). Miten kokemusta voidaan tutkia? Fenomenologinen näkökulma. Teoksessa J. Aaltola & R. Valli (toim.), *Ikkunoita tutkimusmetodeihin II. Näkökulmia aloittelevalle tutkijalle tutkimuksen teoreettisiin lähtökohtiin ja analyysimenetelmiin*. (3. uudistettu ja täydennetty painos). PS-kustannus. (s. 28–45).

Laney, E. K., Carruthers, L., Hall, M. E. L. & Anderson, T. (2014). Expanding the Self: Motherhood and Identity Development in Faculty Women. *Journal of Family Issues*, 35(9), 1227–1251. <https://doi.org/10.1177/0192513X13479573>

Lee, E., Bristow, J., Faircloth, C., Macvarish, J. & Furedi, F. (2014). *Parenting culture studies*. Palgrave Macmillan.

Lehto, M. (2020). Bad Is the New Good: Negotiating Bad Motherhood in Finnish Mommy Blogs. *Feminist Media Studies*, 20(5), 657–671.
<https://doi.org/10.1080/14680777.2019.1642224>

Leira, A. (2002). *Working Parents and the Welfare State: Family change and policy reform in Scandinavia*. Cambridge University Press.

Lévesque, S., Bisson, V., Charton, L. & Fernet, M. (2020). Parenting and Relational Well-Being During the Transition to Parenthood: Challenges for First-Time Parents. *Journal of Child and Family Studies*, 29(7), 1938–1956.
<https://doi.org/10.1007/s10826-020-01727-z>

Lewington, L., Lee, J. & Sebar, B. (2021). “I’m not Just a Babysitter”: Masculinity and Men’s Experiences of First-Time Fatherhood. *Men and Masculinities*, 24(4), 571–589. <https://doi.org/10.1177/1097184X21993884>

Lincoln, Y.S. & Guba, E. G. (1985). *Naturalistic inquiry*. Sage.

Louittit, E., Bourke, M., Taylor-Brett, W. & General, B. (2020). *Struggles Parents Face While Co-Parenting*. The Family Enhancement Centre.

Lähteenmäki, M. (2021). *Keneen tukeutua isäksi tultua? Pitkittäistutkimus isien ensisijaisista tuen lähteistä ja vertaistuen tarpeesta lapsen ensimmäisinä ikävuosina*. Turun yliopisto. <https://urn.fi/URN:ISBN:978-951-29-8637-8>

- Madden, V., Domoney, J., Aumayer, K., Sethna, V., Iles, J., Hubbard, I., Giannakakis, A., Psychogiou, L. & Ramchandani, P. (2015). Intergenerational Transmission of Parenting: Findings From a UK Longitudinal Study. *European Journal of Public Health*, 25(6), 1030–1035. <https://doi.org/10.1093/eurpub/ckv093>
- McIntosh, J. & Chisholm, R. (2008). Cautionary Notes on the Shared Care of Children in Conflicted Parental Separation, *Journal of Family Studies*, 12, 37–52.
- McIntosh, J., Smyth, B., Kelaher, M., Wells, Y. & Long, C. (2011). Post-Separation Parenting Arrangements: Patterns and Developmental Outcomes. Studies of Two Risk Groups, *Family matters*, 86, 40–48.
- Milkie, M. A. (2011). Social and Cultural Resources for and Constraints on New Mother's Marriages. *Journal of Marriage and Family*, 73(1), 18–22. <https://doi.org/10.1111/j.1741-3737.2010.00784.x>
- Mustosmäki, A. & Sihto, T. (2019). Äitiyden katuminen intensiivisen äitiyden kulttuurissa. *Sosiologia*, 56(2), 157–173.
- Nurminen, E. & Roos, J. P. (1992). Models of Parenting: Between Generations and Classes. Teoksessa B.J Fox (toim.), *European Parents in the 1990s: Contradictions and Comparisons*. (s. 123–140).
- Närvi, J. (2014). *Määräaikainen työ, vakituinen vanhemmuus - sukupuolistuneet työurat, perheellistyminen ja vanhempien hoivaratkaisut*. Terveystieteiden tutkimuskeskus ja Tampereen yliopisto. <https://urn.fi/URN:ISBN:978-951-44-9373-7>
- Paajanen, P. (2006). Perhebarometri. *Päivisin leiväntuoja, iltaisin hoivaisä: Alle 3-vuotiaiden esikoislasten isien näkemyksiä ja kokemuksia isyydestä*. Väestöliitto. <https://www.vaestoliitto.fi/uploads/2020/12/a1a2b840-perhebarometri-2006.pdf>
- Patton, M. Q. (2002). *Qualitative Research and Evaluation Methods*. (3. painos). Sage.
- Poikolainen, J. (2002). *Kasvatustietoisuuden ulottuvuuksia: Vanhempien käsityksiä kasvatuksesta ja vanhemmuudesta*. Helsingin yliopisto.
- Ranta, M., Böök, M. L., Paloniemi, S. & Rönkä, A. (2023). “Equally, But in Our Own Way”: First-Time Parents’ Prenatal Expectations of Coparenting. *Journal of Family Studies*, 29(3), 1061–1081. <https://doi.org/10.1080/13229400.2021.2023609>

- Riggs, D. W., Worth, A. & Bartholomaeus, C. (2018). The Transition to Parenthood for Australian Heterosexual Couples: Expectations, Experiences and the Partner Relationship. *Pregnancy and Childbirth*, 18(1), 342. <https://doi.org/10.1186/s12884-018-1985-9>
- Rokkonen, L.A. (2020). *Prekaari äitiys. Kertomuksia palkkatyön reunamilta*. [väitöskirja, Itä-Suomen yliopisto]
- Rotkirch, A., Tammisalo, K., Miettinen, A. & Berg, V. (2017). *Miksi vanhemmuutta lykätään? Nuorten aikuisten näkemyksiä lasten saannista*. Väestöliitto.
- Ruoppila, I. (2014). Elämänkulun teoria perhetutkimuksessa. Teoksessa: I. Ruoppila, R. Jallinoja, H. Helena & K. Jokinen (toim.) *Perhetutkimuksen suuntauksia*. Gaudeamus. (s. 99–122).
- Rönkä, A. & Malinen, K. (2021). *Yhteisvanhemmuus ei ole sama kuin tasan jaetut kotityöt: Olennaista on, että työnjako on molempien mielestä reilu*. Toinen Aatos Oy. <https://www.mustread.fi/artikkelit/yhteisvanhemmuus-on-tarkeaa-jo-perheen-perustamisen-alusta-lahtien-sen-tukeminen-hyodyttaisi-myos-perheva-paaudistuksen-tavoitteiden-saavuttamista/>
- Schoppe-Sullivan, S. J., Settle, T., Lee, J. & Kamp Dush, C. M. (2016). Supportive Coparenting Relationships as a Haven of Psychological Safety at the Transition to Parenthood. *Research in Human Development*, 13(1), 32–48. <https://doi.org.ezproxy.jyu.fi/10.1080/15427609.2016.1141281>
- Sevón, E. (2009). *Maternal Responsibility and Changing Relationality at the Beginning of Motherhood*. [väitöskirja, Jyväskylän yliopisto]
- Sihto, T. (2015). Choosing to Work? Mothers Return-To-Work Decisions, Social Class, and the Local Labor Market. *Nordic Journal of Working Life Studies*, 5(3), 23–40. <https://doi.org/10.19154/njwls.v5i3.4805>
- Skjørten, K., Barlindhaug, R. & Lidén, H. (2007). *Delt bosted for barn*. Gyldendal Akademisk.
- Smart, C. (2004). Equal Shares: Rights for Fathers or Recognition for Children? *Critical Social Policy*, 24, 484–503. <https://doi.org/10.1177/0261018304046673>

- Smyth, C. & Craig, L. (2017). Conforming to Intensive Parenting Ideals: Willingness, Reluctance and Social Context. *Families, Relationships and Societies*, 6(1), 107–124. <https://doi.org/10.1332/204674315X14393034138937>
- Trillingsgaard, T., Baucom, K., Heyman, R. & Elklit, A. (2012). Relationship Interventions During the Transition to Parenthood: Issues of Timing and Efficacy. *Family Relations*, 61(5), 770–783. <https://doi.org/10.1111/j.1741-3729.2012.00730.x>
- Tuomi, J. & Sarajärvi, A. (2018). *Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi*. Tammi.
- Van IJzendoorn, MH. (1992). Intergenerational Transmission of Parenting: a Review of Studies in Nonclinical Populations. 12: 76–99.
- Vuori, J. (2001). *Äidit, isät ja ammattilaiset. Sukupuoli, toisto ja muunnelmat asiantuntijoiden kirjoituksissa*. Tampere University Press.
- Väljjarvi, J. (2019). *Edellytykset kasvuun, oppimiseen ja osallisuuteen kaikille: Tutkijoiden havaintoja ja suosituksia lasten ja nuorten monipuolisen kehityksen, terveyden ja vaikuttamisen mahdollisuuksien edistämiseksi*. Valtioneuvosto.
- Whitbeck, L. B., Hoyt, D. R. & Huck, S. M. (1993). Family Relationship History, Contemporary Parent-Grandparent Relationship Quality, and the Grandparent-Grandchild Relationship. *Journal of Marriage and the Family*, 55(4), 1025. <https://doi.org/10.2307/352782>

LIITTEET

Liite 1. *Lapsuuden kodin siirrettävien ja vältettävien vanhemmuuden tapojen analyysi*

Pelkistetyt ilmaukset	Alaluokka	Yläluokka	Yhdistetyt luokat
Hyvät kokemukset Vanhempien osallistuminen Aktiivisuus Tasapuolinen sitoutuminen Vahvistetaan toisen vanhemman ja lapsen välistä suhdetta Luodaan henkilökohtainen suhde lapseen	Vanhempien sitoutuminen perhe-elämään Lapsi-vanhempisuhteen rakentaminen	Vastuun ottaminen perhe-elämästä	1. Koetut toimivat tavat vanhemmuudessa
Selkeä vastuunjako Toisen vanhemman päätöksen kunnioittaminen Yhteiset pelisäännöt Johdonmukaisuus Linjaaminen	Vanhempien yhteiset pelisäännöt Vanhempien yhteisymmärrys		
Avoin ilmapiiri Keskusteleminen Asioiden jakaminen Lapsen kiinnostuksen kohteiden huomioiminen ja kuunteleminen Saatavilla oleminen	Keskusteluyhteys lapsen ja vanhempien välillä Läsnä oleva vanhempi	Panostaminen perhe-elämään	
Lapset vanhemman elämän keskiössä Lapset tärkeitä ja arvostettuja Eheä koti Lapsen paras etusijalla	Lapsien tärkeä rooli		

Perheen yhteinen aika Jaetut hetket Yhdessä tekeminen perheenä Töiden vähentäminen Vapaa-ajan pyhittäminen perheelle	Yhteisen ajan vaaliminen Perheen asettaminen töiden edelle		
Mahdollistaa isän osallistumisen Tilan antaminen Yrittäminen ja erehtyminen	Lupa toteuttaa vanhemmuutta vapaasti	Erialaisten vanhemmuuden tyylien salliminen	
Kriisien selvittäminen Vanhempien keskinäinen sovittelu Lasten suojeleminen Riitojen sopiminen lasten nähden Aikuisten väliset asiat Hyvä ja onnellinen lapsuus	Perheasioiden sovittelu Oikeus lapsuuteen	Lapsuuden suojeleminen	
Etäinen suhde toiseen vanhempaan Vastuuton vanhempi Vähäinen osallistuminen vanhemmuuteen Vahva roolijako vanhempien välillä Vastuullinen vanhempi	Etäinen vanhemmuus Vanhempien keskinäiset roolit	Vanhempien roolien epätasa-arvoisuus	2. Koetut toimimattomat tavat vanhemmuudessa

Lapsen kanssa keskustelemisen vähäisyys	Vähäinen keskusteluyhteys lapsen kanssa	Haasteet perheen kommunikaatiossa	
Anteeksi antamisen ja anteeksi pyytämisen haasteet Kommunikaation vaikeudet Sättiminen	Ongelmat vanhempien vuorovaikutuksessa		
Ei toteuteta tunnekasvatusta Ei kannusteta sosiaalisiin suhteisiin Vähäinen rohkaisu sekä tukeminen	Tunnekasvatuksen vähäisyys Sosiaalisten suhteiden opettaminen vähäistä	Vaikeudet lapsen kasvamisen tukemisessa	
Vanhempien ongelmat Vanhempien välinen kitka Käsittämättömät traumat	Parisuhteen ongelmien vaikutus lapseen Haasteet eron jälkeen	Perheen sisäiset ristiriidat	
Vanhempien ero Lasten siirteleminen vanhemmalta toiselle			